

СТЕПАН КОРНЕЦЬКИЙ

СТО
ПОВСТАНСЬКИХ
ВІРШІВ



СТО ПОВСТАНСЬКИХ ВІРШІВ

**Всім друзям, що
впали, і тим, що
правду в тюрмах
відстояли, присвячує**

Автор

Stepan Kornecky

100 INSURGENT VERSES



Canada 1991

СТЕПАН КОРНЕЦЬКИЙ

СТО
ПОВСТАНСЬКИХ
ВІРШІВ



Львів
«Меморіал»
1991

Ці короткі сонетні вірші переносять нас у роки, страшні своєю кривавою веремією і величні самопожертвою тисяч і тисяч во ім'я вільної України. Сто віршів цієї книги — це сто новел, лаконічних за формою і глибоко драматичних за суттю.

Для масового читача.

© Степан Корнецький

С $\frac{4905000000-021}{91}$ Без оголошення

© Євген Гринів,
передмова
1991

ISBN 5-86900-008-4

КРАПЛЯ КРОВІ НА ТЕРНОВОМУ ВІНКУ

Книжка, яку сьогодні віддаємо до рук наших читачів, не зробить літературних сенсацій чи наукових відкриттів у царині історії. Її автор ніколи не здобував престижних поетичних премій і не тишився прихильністю видавничих офісів. Однак за непретензійною назвою «100 повстанських віршів» проглядають не просто поетичні твори. Сто віршів цієї книжки — це сто новел: лаконічних за формою і глибоко драматичних за суттю.

Збірка переносить нас у роки, страшні своєю кривавою веремією і величній самопожертвою тисяч і тисяч во ім'я вільної України. Її автор, Степан Корнецький, знає ці роки не з чужих розповідей чи стороннього спостереження. Він сам був одним з тих, що могутньою хвилею піднялись супроти двох найжорстокіших в історії світової цивілізації режимів — гітлерівського та більшовицького. Будучи у перших лавах борців ще від початку сорокових. С. Корнецький на собі спізнав усі немислимі для нас, теперішніх, моральні та фізичні випробування, втрати рідних і близьких. Недаремно свою книжку він відкриває посвятою: «Всім друзям, що впали, і тим, що правду в тюрмах відстояли...»

Перед очима читача розгортаються сторінки героїчного епосу УПА. Починаючи екскурс від поетичних портретів Міхновського та Коновальця, автор послідовно веде читача стежками малих і великих битв повстанців, завершуючи книжку зворушливою сповіддю сина, який воював за рідну землю, а нині снить її обріями далеко від неї:

Чи тільки сто віршів можна написати,
Як на полі бою здригалась земля?!
Чи тільки сто разів до рідної хати
Летить в снах солодких страждальна душа?..

Очевидно, що ці вірші не вкладаються в рамки строгих поетичних канонів. Рафінованому естетові впадуть в око неточність римування і довільний ритм, мистецька вторинність багатьох образів та ненормативність мови. Однак мусимо пам'ятати ту прірву, над якою ці вірші творилися — під постійним прицілом смерті, коли, як писав чи не найбільший поет, що належав до ОУН, Олег Ольжич, доводилось «життя наопашки носити на однім плечі». Тим дорожчими видаються рядки, що надихались на тих тернових дорогах, тим щемніше звучить їх невтішний смуток від поразок і загибелі побратимів:

*Там же, в темнім лісі, у холодній ямі
Брат брата підвечір при сальвах поклав,
Навіть не повівши звістки рідній мамі.
Тільки голос брата сумно заридав...*

Біль цей во сто крат пронизливіший, бо усвідомлюєш: за кожним віршем стоїть не просто ліричний герой, не якийсь плід поетичної уяви автора, а конкретна людина, борець, патріот, конкретний епізод з тої величезної панорами, що свято звалась Визвольною Боротьбою. Тому не випадково уся книжка Степана Корнецького виповнена такими знайомими нам топонімами, як Комарно, Грімно, Лани, Щирець, Великий Любінь, Чуловичі... І це не просто географічні назви, це — карби нашої драматичної Історії. Саме завдяки таким реальним вимірам поетичні оповіді набирають чітких, конкретизованих обрисів, вони, проникаючи в глибину напоєної кров'ю землі, «попелом Клааса б'ють в наші серця», бо хіба що бездушний не здригнеться, прочитавши:

*Вішали невинних наших юнаків...
На мостів поруччях, навіть на церквах.*

Катування, нелюдські тортури, зневажання людини і Бога, які приносили на українські простори західні «надлюди» та східні «брати-визволителі», лише надихали під знамена справедливої борні нових і нових героїв. Воістину всенародним був повстанський рух Західної України сорокових—початку п'ятдесятих років. Сьогодні, завдяки численним публікаціям очевидців цих подій, а також неупереджених істориків, молоде покоління українців вже уявляє собі ті обставини і причини, що зробили антиокупаційну боротьбу такою масовою. Степан Корнецький, говорячи про тяглість історичних прагнень нашого народу до самостійного розвою, у короткому слові «Від автора» пише: «В нерівному, довголітньому змагу наша партизанська війна доказала всьому світові не лише тверду поставу про звільнення рідної землі від чужих займанців, але й дала принципний зразок підпільно-групової сили супроти найбільших потуг того часу». Від себе додамо — не лише сили зброї, але й сили духу.

«100 повстанських віршів», либонь, не відкриє і якихось надзвичайних сторінок визвольної боротьби. Книжка допоможе просто розставити емоційні акценти над сухими фактами та цифрами, котрі кожен допитливий може знайти на сторінках спеціальних видань. Саме величезний почуттєвий заряд, емоційна напруга творів роблять ви-

разнішими, рельєфнішими і постаті тих, знаних, а часто і неімених, героїв, котрі поклали своє життя на вівтар майбутньої незалежності України. Крізь імлу років, ідеологічного фальшування чи просто замовчування доходять до нас відлуння голосів Бурлаки і Громенка, Бразича та м'язкової Наталки Хомової, Федора Черника і сотника Гриси. А скільки безіменних борців — просто Василів, Петрів, Гриців — згадано у цій невеличкій за обсягом і водночас такий місткій книжці!

У такому контексті особливо сприймаються і ті потьмнілі від часу світлини, на яких з минулого дивляться на нас маєстатні провідники українського національного руху першої половини ХХ віку: Євген Коновалець, Степан Бандера, Ярослав Мельник, Зиновій Тершаковець-Федір, Степан Стебельський-Хрін — ті, що вже навіки залишаться там — у кривавій, зате героїчній добі, яка смертю полеглих скріпила наші стремління до волі і окропила її перший проблиск на видноколі нової України. І ми не маємо права відвести погляду від тих віддалених у часі очей, бо незалежна Україна була б неможливою без страшних, ніколи до того не бачених жертв, якими наш народ оплатив право бути вільним. Нехай збірка цих нещабливих віршів-спогадів стане скромним пам'ятником на їхніх розвіяних роками і недолею могилах, маленькою краплею крові на терновому вінку нашої Вітчизни — стражденної України двадцятого сторіччя...

**Євген Гринів,
народний депутат
України**

ВІД АВТОРА

Напротязі української історії проводились затяжні війни з нашими сусідами, що настирливо нападали на наш край і грабували наші надбання.

Ще взаранні Київської Княжої Держави відбувалися великі походи проти сильного півдня та проти напасної азійського сходу.

Козацька доба знана з боротьби проти західних і північних сусідів як непереможна сила. Січове Стрілецтво Галицька Армія також гідно виконали свою частину історії.

Боротьба УПА була продовженням цих історичних прагнень українського народу до волі й самостійності своєї держави. В нерівному, довголітньому змагу наша партизанська війна доказала всьому світові не лише тверду поставу про звільнення рідної землі від чужих займанців, але й дала принципний зразок підпільно-групової сили проти найбільших потуг того часу.

Ці короткі сонетні вірші наświetлюють нашу безстрашну і завзяту боротьбу і пригадають нашим читачам той довгий шлях, що вони особисто перейшли, а всьому нашому народові дадуть влучну наснагу до дальших змагань за волю і славу нашого рідного Краю!

Степан Корнецький

ПРО АВТОРА



Степан Корнецький народився у Львівській області. Після закінчення середньої школи, навчається в театральній студії у Львові. Працює в ошадній касі й Скарбовому уряді.

В ряди ОУН вступив у 1940 році. Працює в відділі пропаганди, а згодом як ройовий УПА — під проводом командира Зенона Тершаківця-Федора.

Арештований 17 квітня 1944 року, перебуває в тюрмі гестапо у Львові, у Кракові та в концентраційних таборах Грос Розен, Саксенгаузен і Бухенвальд.

Визволений американською армією, поглиблює освіту і працює в Адміністрації таборів ІРО.

До Канади прибув у 1947 році, де включається в громадську працю на різних постах в організованому житті. Співає в хорах і дякує в церкві.

Навчає дітей у Рідній Школі й на Курсах Українознавства протягом 30-ти років, працює в Кредитовій Кооперації впродовж 23-х років.

МІХНОВСЬКИЙ

Глянувши на північ, на захід і схід,
Він бачив, що тут лиш єдина руїна,
І ворогам у спротив, видав відповідь:
Журнал «Самостійна Україна».

Він бачив, що нарід лиш чекав на клич,
Щоб хтось волю Краю знову пробудив,
Микола Міхновський, як значний юрист,
Структуру свободи наскрізь підкреслив.

У добу Царату — у Московії —
Натиск був великий на імперіялізм,
А відтак у «вільній» вже Республіці
Завівсь в Україні твердий соціалізм.

І тут, хоч Міхновський армії бажав
І в військових чинах командиром був,
Та уряд УНР військо нехтував, —
Весь державний актив до Москви тягнув.

Та нарід побачив, що лиш у вільній
І своїй державі жить ліпше буде,
Де і своя правда у хаті своїй,
На слова пророка — народ заживе.

І вже в віки-вічні зацвіла любов
До всього, що рідне — свій раціоналізм.
І вже і Господній та святий покров
Осінив на віки наш націоналізм.

НАЦІОНАЛІЗМ

Кожний, хто все любить, що рідне й своє
Під блакитним небом — на нашій землі,
Золотисте поле, що хлібом цвіте,
І пестить житами лани у люб'ві.

Все те, що так щедро під сонцем росте:
І квіти і трави — наш розлогий ліс,
Де і соловейко пісні щебече,
Ця любов до свого, це націоналізм.

Наш рідний Материк, що ген розширивсь
Аж за води Сяну, де княжа рука,
Туди, аж до Дону, де Ігор ходив,
Щоб була могутня рідна сторона.

Наша рідна мова, що мило звучить,
Несе в небо пісні з численних церков,
І набожно нарід Господа молить,
Щоб край наш багатий прийняв під покров.

Та ворог, як завжди, на край наш ішов,
Все, що наше рідне, собі забирав
І нищив наш нарід — за нашу любов,
А націоналістів — у тюрми саджав.

І тому, щоб вільний був наш рідний Край,
Наш нарід на захист став до боротьби,
Щоб прадідні землі — наш гарний звичай —
Славився на волі — на вічні віки!



Симон Петлюра

КОНОВАЛЕЦЬ

Він був задивлений в історії віки,
У добу великих, київських князів,
В часи Запоріжжя — славних козаків,
Що непереможними у боях були.

Він бачив, що несе нам ворожий устрій,
Як терпить в неволі страдальна земля,
А відтак бурхлива світова війна —
І всі ті знущання їх чужих затій.

Найкращі з найкращих — Січові Стрільці —
За нарід свій рідний вони в бій пішли,
Щоб Київ наш древній — свої простори,
Прадідні надбання, знов були свої.

І Край наш у славі гордо засіяв,
Замаяв на щоглах прапор і тризуб.
Та ворог жорстокий нищив усе взруб,
І знемігся нарід — Край в неволю впав.

Та не здався полковник — ворогів карав,
Він твердо поставив у бою УВО,
Любив рідну землю — нам рідне гніздо,
Та на чужій землі голову поклав.

У чужому місті наш лицар упав,
Задзвонили дзвони на рідній землі,
Ховали героя в травні навесні —
В році тридцять восьмим світ його прощав.



Полковник Євген Коновалець,
голова Проводу Українських Націоналістів,
нар. 14 червня 1891, убитий 23 травня 1938 року

У В О

І бій скінчивсь. Упав столичний Київ,
Пройшли геройські Крути і Базар,
І вже і Зимовий відбувся похід —
Східні простори взяв червоний цар.

А захід у польські застряг руки,
Чин Листопаду Галлер подолав,
Помимо скритих вбіцянок широких,
З Москвою договір списав.

Залишивсь лиш старшинський спротив,
Бо армія у тифі здештована була.
На щастя, ще тримавсь Холодний Яр,
В підпіллі велася боротьба.

Усі поклялись волю відновити,
Усі патріоти рідної землі,
Кров'ю свободу окропити —
УВО безсмертні лицарі.

І кожний, хто любив свій край,
Став до важкої боротьби
З наїзником чужим, жорстоким
Під ритм полковника руки.

ОУН

Конгрес Активу в двадцять дев'ять
Всім окупантам дав відсіч
За смерть в Парижі — за королев'я,
Стихії дух славсь повсякбіч.

Все, що Міхновський твердо кинув,
Вчення Шевченка — як колись
Дух Святослава наскрізь линув:
Карай! Помстися і борись!

Пролилась кров. Відкрились рани,
В руках озвався пістолет —
Впали в борні нові тирани,
На суді став борців «комплект».

Той, що УВО в ОУН змінив літери,
«Здобудеш, або згинеш у боротьбі!»
Створив на землях дух Бандери —
Ідей плятформи вікові.

У бурі громів в час неолі
Став до свободи рідний Львів —
І синьо-жовтий прапор волі
Державу відновив з віків.

Подолав Гітлер твір держави,
Кривавилась у боротьбі земля,
Чупринки стяг наявно вславивсь
І всенародний здвиг УПА.

У П А

Серед лісів та рідних міст і сіл
Завзяття дух — могутній моноліт,
Бійців ряди, в руках гранати — скоростріл,
Стихії клич: здійснити Заповіт!

Державу на грані двох світів
Здобути, або за неї в борні вмерти!
Пролилась кров у затінках лугів,
Борці УПА не знають смерти.

За всіх братів, за волю скорбного народу,
За злидні й кари від віків,
Затремтів захід — червоні орди сходу,
І впали чола і хоругви катів.

І був це довгий і нерівний бій,
Щоби жила мова — і нарід, і сім'я,
Щоб наші муки влегшив воїн свій,
Щоб усі смерті були для життя.

Ми знали, що світ будується новий
В Москві, в Берліні і ще де?
Та Київ, Львів і Край наш дорогий
Від них рятунку не діжде.

Ми знали, що лиш справжні лицарі,
Яких народжує рідна земля,
Здобудуть славу в боротьбі
І гідно захистять права!

СМЕРТЬ КОНОВАЛЬЦЯ

Була весна. Квітками вбралася земля,
Кругом лились пташок щебечучі пісні,
Пшеницею і житом вкривалися поля —
Левади зеленню відблискували запашні.

Із хати юнак вийшов після сніданку
І вмить почув сумні молитви дзвонів
Того дивного травневого ранку,
Які дзвонили лиш для похоронів.

Мерщій він навпростець вернув у хату,
Де матір, плачучи, фартухом очі закривала,
Прискочив він і став її питати —
Та вона вголос ще важче заридала.

— Мамо!.. — скрикнув юнак, чекаючи страшного,
Мамо! Хто вмер? Чи дядько, чи стрийко?
— Та ні, мій синку! Ось, ще більш важного:
Вождя народу — ворог закатував його.

І син підбіг. І свою матір він обняв
У цей історії тридцять восьмий рік
І разом у сльозах полковника прощав
І поклянувся не забувати на весь вік.

БАНДЕРА

Як орел карпатський, над краєм піднявсь
Провідник народу, мов кремінь твердий.
Бачив, що в неволі весь загал каравсь,
Рішив боронити нарід дорогий.

Ще у шкільній лавці прикладом світив
Друзям, що боротись вбїцяли собі,
І в болючім гарті сам себе ставив,
У бою кривавім він став впереді.

Хоч його загарбник на смерть засудив,
Проламались грати у Другій війні.
І широкі кадри він в краю скріпив,
Державну управу завів на землі.

Та ворог брунатний права знехтував,
Розбив і ув'язнив правлячий актив.
Та нарід лиш свого борця шанував,
Що УПА в просторах згодом сотворив.

Він твердо поставив чоло проти всіх,
Що на нашу землю сунули, мов тьма,
На відсіч ганебним Берліну й Москві,
Щоб вільною була прадідна земля.

Східній «визволитель», що простори взяв,
Шибениці й Сибір друзями гатив,
Зі страху від кари агента післав,
Героя народу трутизною вбив.



СТЕПАН БАНДЕРА (1909—1959)

Провідник Організації Українських Націоналістів, ім'я якого стало синонімом українського визвольного руху в Україні, в'язень Саксгаузену

СТЕЦЬКО

Ще один гідніший — духовника син,
Глянув в перспективу — в славне майбуття.
Рішивсь на боротьбу, як і на загин,
Щоб вільною стала нам рідна земля.

Ще в молодих роках в в'язниці бував
За чистість ідеї — за правду святу.
І завжди завзято на стійці стояв,
Щоби доказати правильність свою.

Як визначний месник і знавець письма,
Ідеологічні писав він статті.
Обняв важний Провід АБН-творця
І був дипломатом у його житті.

Великий, — бо другий в Проводі ОУН
Державне Правління у Львові вчолов,
Замаяв у славі скрізь в Материку
І гідно відстояв ворожий підрив.

І знову в в'язниці і в концтаборі
Відбув він за правду фашистівський вир.
Згодом на найвижчій став тоді стопі,
Коли Провідника вбив Москви вампир.



ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО (1912—1986)

Організатор Акту 30-го червня у Львові, Голова
Українського Державного Правління, провідник ОУН,
в'язень Саксенгаузenu

ЛЕНКАВСЬКИЙ

Як один з найкращих, завжди в верхах був,
Всі ОУН проблеми вміло розглядав,
Десять літ головуство ідейно відбув
І, згідно з ухвалою, добровільно здав.

Так, як Дмитро Донцов, що ідею скріпив,
Визвольним когортам напрям показав,
Так Степан Ленкавський Декалог створив,
Що наче молитва святощами став.

Сильний і незмінний визвольний девіз:
«Здобудеш Державу чи згинеш в борні»,
Що стало законом для активу скрізь
І кожний, хто діяв, — всвідомив собі.

«Навіть смерть не змусить тайну зрадити» -
Вимога, що принципом світила для всіх.
І, хоч убивали в тортурах кати, —
Ольга Басараб, Легенда звів їх.

Всю літературу для похідних друзів
Ленкавський постійно влучно постачав,
Ангажував сили письменних знавців,
Точки Декалогу найкраще здійснював.

Він назавжди кинув свободне життя,
В тюрмах і кацетах він також каравсь,
То знов для народу історії знання
І твори підпідля пильно видавав.

ДЕРЖАВА

Держава! Держава!!! Скільки радості!
Не лише у Львові — на всіх просторах
Лунали моління — рідні прапори
Маяли високо в селах і містах.

Благословення Церкви — високих Отців,
Поклін Урядові під провід Стецька,
Сердечне довір'я всій владі своїй —
І лунає пісня, рідна і свята.

Достойні міністри під рідним стягом,
Виконують праці — складні завдання,
Щоб нарід кріпився знам'ям Тризубом
І славилось в світі Українське Плем'я.

І писалось в книгах про тридцятье червня.
На весь довгий, славний історичний вік,
Що сталась в народі ця радість душевна
У тисяча дев'ятсот сорок перший рік.

Та вже в тому ж році — в літніх місяцях
Знищено Державу — з Гітлера руки,
Пригноблено нарід по всіх усядах,
А, Уряд закрито в грізні табори.

Тепер скрізь у Краю ворог гарцював,
Розбивав читальні і збірні місця,
Ловив і на місці молодців стріляв,
Щоб тільки німецька славилась влада.

ШУХЕВИЧ

Завзятим молодцем був Роман Шухевич,
Він хистом відваги всіх друзів ставив,
Свідомого роду — неначе князевич —
Найчільніші кадри ОУН збагатив.

Не лише у Львові в році сорок першім
З державницьким Актом він вітав наш край,
Де столичне місто і прапор уверсі
Довів всьому світу волі й віри рай.

Ряди борців УПА Чупринка очолив,
Крайову плятформу Тур установив,
Усім, хто був гнаний, пристановок вволив
І край наш широкий гідно захистив.

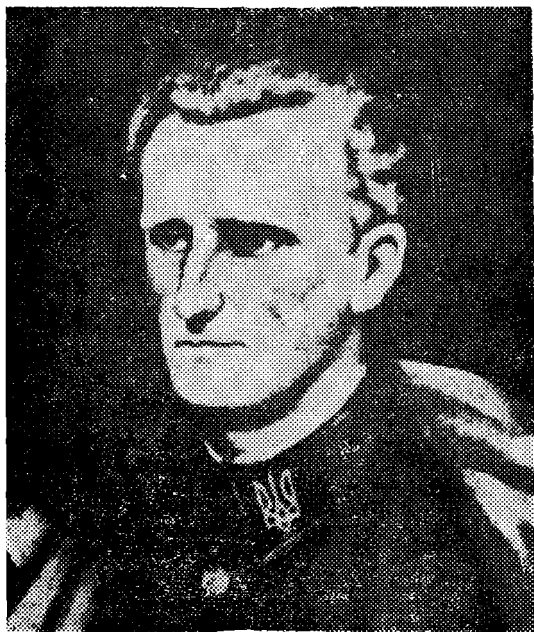
Двом найбільшим силам Заходу і Сходу,
Вікову стихію поклав їм на прю!
І тисячів двісті нащадків народу
Поставив в затяжну, сильну боротьбу.

Пролилася кров — загриміли сальви
Та й брунатний вампир тюрми загатив,
А Чорний ліс в відсіч ворожої ганьби
Наступав в відплату і завзято бив.

Він не завагався і перед Москвою,
Поставити силу і чоло грізне,
Не сплямивши зброї і друзів не кинув,
Не залишив край наш й плем'я дороге.

В західні держави продістались рейди,
Звернення від Краю весь світ привітав,
Життя всім народам, а загибель зайдам
Лозовський, як символ, усім сповіщав.

І хоч є і сили — є також і площі,
Щоб народ й сьогодні на ворога став,
Та вже нема того, хто у Білогорщі
На маєстат Нації голову поклав.



Генерал
Роман Шухевич

БЕЗСМЕРТНІ

І знов війна. І градом куль гуде
Простір страдальної Європи,
У напрям Сходу Захід йде,
Залізні ставить кроки.

Замість червоного — брунатний
Закон несе у Київ — Львів,
Брязкіт кайдан—на Уряд Братній,
А на людей—жорстокий гнів.

Поміж Карпатами і Доном
Тріумфує свастики знам'я,
Але Волинь не йде з поклоном,
Там буря зриву! Твір УПА.

Шумлять ліси, лунає поле,
Юнак на стійці кріса жме.
О, любий Краю! Свята боле!
Вдаряє дзвін і відділ йде

В завзятий бій — в кривавий тан
Наказ сповняти строгий!
Це ж бо народ своєї долі пан,
Радіє степ розлогий.

У бій! У бій! Несеться з сіл,
Займанцям відсіч дати...
За княжий Тризуб і Престіл
Не жаль життя віддати.

Не спинить ані кров, ні біль
Лицарів смерть помстити...
Єдиний захист рідних піль
Во вік благословити!

БІЛАС І ДАНИЛИШИН

Співали люди їм сумні пісні
Біля церков, на зібраннях у читальнях,
Своїм героям честь творили всі,
Що славою вони замають у віках.

Вони з посвятою відважно йшли,
Щоби здійснити організації мету,
Та мимохіть попали в обстріли вони
І швидко подались у рідну сторону.

Та впали в руки панівної влади,
Відбувсь у Львові стислий — наглий суд,
У тридцять другім їх знищили кати,
Заплакав Край і весь закутий люд.

Два молодці приречення сказали враз
І життя віддали — на шибениці у тюрмі,
Щоби вказати вірний дороговказ
Всім людям, що на уярмленій землі.

І вже тепер побачив рідний світ.
Що тільки боротьбою скидається ярмо,
Що тільки силою поборюється гніт
І все чуже й ненависне ядро.

МАЦЕЙКО

Сестра води з криниці подала
Двом друзям, що на подвір'я прибули
До підширецького села,
Щоб добру вістку привезти.

Вони звіщали, що брат Грицько
Пройшов границю — в чужий край,
Що він прощав родину і село,
Любимі обряди і наш звичай.

Грицько міністра смертю скарав
За всі провини супроти людей,
В Варшаві постріли йому післав
І подолав тим біль усіх смертей.

Та щойно за кордон рішився він,
Як зрада архів поліції дала.
І якраз вчасно зв'язковий перевів,
Що врятувало його життя.

І був великий і протяжний суд
Над багатьма різних друзів, —
Мацейко й далі робив його маршрут,
Аж в Аргентині він впинивсь.

РЕВОЛЮЦІЙНА КАВА

Шумів напровесні дрімучий ліс
За селом у львівських підніжжях,
Тупіт копит і скрипіння коліс —
Все, що з собою кожний ніс,
Зустріч на полі й по хатах.

Марюпіль-Мазепа, кличка була
На порозі дому — підлісних колиб,
Вечеря горяча, усмішка привітна,
Приязна гостинність — віра провідна,
Нічна мандрівка у глибінь садиб.

У домі серед лісу, в світлицях,
Засіли там друзі на вишкіл УПА,
Хто у цивільних одягах,
Сидор і Сивий Тарас в одностроях
Та ціла вишкільна сім'я.

Друзі навколішки сиділи там,
Ніччю на соломі спали вони
І снували сни їх рідним матерям,
Прощання дівчатам, їх вірним любкам,
Готові йти в похід — до боротьби.

Та грюкнули гранати навкруги,
Рвонулись серед ночі вишкільники,
Вхопили за зброю і одяги,
В поблизький рів всі залягли,
Німецькі стежі сторожили вони.

І блиснула петарда серед тьми,
Вогонь спинили всі сімдесят,
Тепер і каву дівчата подали —
Веселі й горді вони були,
Щоб «революційною» її назвать!

ПІД ВЕЛИКДЕНЬ

На жовтогривій їхав я, спроквола,
На плечах — фінка і клунки,
На сивій ззаду під'їжджав Микола,
Щоб друзям харчі привезти.

А ліс аж плакав у ранішній росі.
Бо ж у ньому тут АКА загін стояв,
Та біля лісу, в малому хуторі
Залізник хлопців розташував.

Заки до наших добилися ми,
У лісі хтось напрасно стріляв,
Рвонулась сива десь в гущавини,
Микола на дереві запнявсь.

Насилу я друга в лісі дослідив,
Руки його від дерева відпняв
Та й позад себе його посадив
І до друзів мерщій подавсь.

Був це веселий тепер день,
При смаку паски й ковбаси,
І поспішали в ліс у білий день
На герць з АКА боєвики.

*Сердицький ліс,
13 квітня 1944*

ЗБРОЯ

Побіг Андрій на міст, що за селом,
В темряві заговорили вершники,
Підводи повні — всі рядом
Везли закутані скриньки.

Сто тридцять крісів і набоїв,
Сорок дехтярів і М. П-і.
Гранат ручних й другої зброї
В стодолі склали на тоці.

Заржали в теплих стайнях коні,
В хату вступали візники,
Щоб вмити лице і долоні
Та підкріпитись для дальшої їзди.

Підвечір знову загуло село,
Вантаж складали на вози,
Щоб не можливо доїхати було
У Чорний ліс під час пільми.

Пращав друзів не лише Андрій,
Що Станичним назначений в селі.
Захороняли щедро відділ свій
Відважні й смілі боївкарі.

9 квітня 1944

ЗБІРКА

У Підкарпатському селі,
З тритисячним числом дворів,
Горище скрило тут на сні,
Немов у предвічній ясині,
Двох післаних сюди друзів.

Село кипіло не лише нині,
Дівчата внизу пісні співали,
Співаючи, також ридали.
«Там десь далеко на Волині»
Вони мрійливо затягали.

А вечером у Народному домі
Від стін до стін тишба людей,
У ті часи борні вагомї,
Де ці два друзі «невідомі»
Збирали для УПА грошей.

В парі із вдячними словами
Клались на столі тисячі,
Так, як ніколи, вечорами.
Та тут в дверях з скорострілами
Крадьком наскочили німці.

Загасло світло у читальні,
Почавсь тяжкий, кривавий бій,
Вмирили «шуцмани» нахальні —
Бадьорились друзі похвальні,
Побіду виграв нарід свій!

ДВА БРАТИ

У дубовім лісі, над бродом потока,
Де сяйвом сріблестим вода дзюркотить,
Де сосна чистенька виросла висока
Та де соловейко — присів і вже спить.

Сонце там пестило літню прохолоду,
Із кори стирало ранішню росу,
Брати набирали в ведра чисту воду,
Щиро подивляли природну красу.

Вони удвох часто приходили вранці
Із гущавин лісу, де друзів сотень
У криївках спали — боєві повстанці,
Варту наставляли і вночі, і вдень.

Та сьогодні з сходу трісли автомати,
І упав «Михайлик» — кров'ю закипів.
Кинувсь умить Славко, щоб його підняти,
Та брат не промовив, в небо очі звів.

Там же, в темнім лісі, у холодній ямі
Брат брата підвечір при сальвах поклав,
Не даючи звістки навіть рідній мамі,
Тільки голос брата сумно заривав.

ДО СВОЇХ

З Комарна у Грімно саньми навпростець
Подалися друзі ввечір у зимі,
У небесах бродив місяць-молодець,
Грілись на морозі друзі дорогі.

Всі вони підняли угору цівки,
Думали: візьмуть їх за звиклих селян,
Та німецькі стежі сипнули згори,
Як друзі подались на широкий лан.

Вісім друзів швидко на сніг лягли,
Відкривши на німців відплатний вогонь,
Зелені валялись на шляху шапки,
І кров червонила білий сніг з їх скронь.

Двох їх із танкетки впали до землі,
Друзі під'їжджали, щоб відбити бій,
З утіхи кричали — раділи бійці,
Вхоронивши хлопців і поля свої.

Коли вже добились вночі до своїх,
Командир їх щедро до серця притис
Та ще раз зібрав він навіть сплячих всіх
І сказав: на саях тримать цівки вниз!

Січень 1943

НАПАД

Трьох друзів підвечір у напад пішли,
Щоб з сільського бюро німця відсахнуть,
Та сталась помилка, там «шуци» були,
Друзі обступили, щоб в тюрму замкнуть.

Та, коли можливо — вже третього дня —
Ключник своїм хлопцям прислугу вбіцяв,
У нічну темряву, коли спить земля,
Із нетрів глибоких друзів визволяв.

В'їхали під браму міської тюрми,
Ввійшли в коридори до келій друзів,
Вбнялись ще тепліше на вході вони,
І в ліс недалекий ключник друзів вів.

В ту ніч не лиш «своїх» рідний ліс вітав,
Відкрилися двері всієї тюрми,
І кожний, хто був там, Богу дяку дав,
Влодка цілували з радости вони.

Відтоді в тюрмі тій змінився устрій,
Тільки німець «гавптман» ключником бував,
Мінявсь щогодини вартовий постій,
Дротяний додаток над муром поклав.

Осінь 1943

ЗАСІДКА

Туркотіли вози на мості за селом,
Ридали дівчата — плакало село,
Підганяли коней «шуцмани» кругом,
Везучи нещасних в німецьке кубло.

Та за мостом гребля із обох сторін
Лозами буйними густо поросла,
Там скрились повстанці — Черника загін,
І відкрилась ввечір грізна боротьба.

Залягли і німці на сухім шляху,
Затріщали кріси — січуть навскоси,
Та впали гранати на тверду землю,
Смертю упали нахабні кати.

Ті, що руки в страху вгору підняли,
Дякували хлопцям за дар їм життя,
Але без пістолів і крісів пішли,
Щоб силу збільшити відділу УПА.

А село співало з радості всю ніч,
Дівчата принесли вино і харчі,
А батькам з утіхи лились сльози з віч,
Щоб славились хлопці — друзі дорогі!

Літо 1943

ВИВОЗИЛИ ХЛІБ

Вивозили хліб. Пшениці повні поїзди
Ішли, ішли як ніччю, так і вдень,
Навіть чорнозем в чужину везли
З земель України — із складів сотень.

Селянин усе здав — на ката наказ,
Останнє, що мав, від нього взяли,
Все, що для діток бідних творило запас
На місяці довгі — всієї зими.

Ешелони довгі «шуци» стерегли,
На верху вагонів, в поїзді нутра,
А хто навагався ближче підійти,
Вбивала на місці сувора влада.

Та коли не вдалось розкинуть рейки,
Щоб і цілий поїзд в аварію впав,
Скривались повстанці в вагонів боки,
Діри витинали, щоб хліб висипавсь.

Підходили люди — часто вночі,
Щоб зачерпнуть збіжжя з довжезних валів,
Щоб голод здушити своєї сім'ї
І щоб помолитись за своїх друзів.

ХТО БАНДИТ

Той, хто нашу землю загарбав собі,
Що у нашу хату насили прийде,
Збезчестить культуру і храми святі
Та ще й народ Краю бандитом назве.

Тільки ворог винен, що нарід живий
Проти брехні й злоби іде в боротьбу,
Що прадідну землю і край дорогий
Захищає рідний і хату свою.

Де ж справедливість — якщо вона є?
Де шукати правди в нарузі катів?
Що у смертних ярмах кріс кулями б'є —
Невинних, закутих дорогих братів.

Тут кипить у гніві сердешна душа,
Стає до розправи рідний кольорит,
Щоб для братів наших лиш правда була
І світу сказати, хто дійсний бандит?

Тому й не лиш славні боролись колись
Козаки безсмертні — зводили бої,
Січове стрілецтво на смерть поклялись,
А тепер упівці — у борні святій.

ШПИГУН

Він і українське Грицько ім'я мав,
Співав і на бандурі пісні виводив,
Вміло всі ролі у виставах грав
Та брудне шпигунство він в собі закрив.

Всі друзі любили брата з східніх піль,
Подивляли здібність і патріотизм,
Дивувались часто, що хлопець звідтіль
Все те, що вороже, покидав униз.

Аж одного разу відправа була
У домі порожнім, «Федір» справу мав,
Та до дверей зграя хлопчиськів прийшла,
Грицько з підляками на нього напав.

Гримпули пістолі — Грицька хтось ранив,
Приглянулись зблизька, хто це дійсно був,
Зловили хлопчиськів — занявся актив
І відбувся допит, і дослід відбувся.

Вийшло все наяву: як хитра Москва
Залишала «плених» на нашій землі,
Щоб разом із німцями робота брудна
Велась на просторах в світовій війні.

Було їх багато на землях наскрізь:
Зрадників, сексотів із чужих народів.
Та найболючіше, як знайшлися якісь,
Що вийшли із рідних, українських плодів.



О. МИКИТКА,
генерал, останній
командуючий УГА.
Загинув у Соловецьких таборах

РІЗДВО

І знов Різдво — і знову тиха ніч,
Так, як воно давно було колись,
Ясність зірок нагадувала сяйво свіч,
Усі простори снігом притряслись.

Дідуха батько в хату вніс,
Вітав сім'ю із торжеством святим,
В покорі згадав борців і рідний ліс,
Поклін поляглим і живим.

За білий, скатертю накритий, стіл
Засіли ми до Свят-вечірньої їди.
Врожаю збіжжя й буйних роїв бджіл
Щедро бажали колядники.

І знову та містерія свята
Мрійливо бігла десь у давнину,
Бажання слалось про славне майбуття,
Про дивний чар і про традицію свою.

Та вже ніколи того не забудь,
Чим наболіло серце крізь буття,
Яку віками терпів Іродів лють
Весь нарід наш і Україна дорога.

НЕВИННИЙ

Він харчі до тети на Свят-вечір ніс,
Пробивавсь на стежці крізь насип снігів.
Та валка німецька їхала крізь ліс,
Тріснули з пістолів, аж світ загудів.

Поклали на снігу зляканого хлопця,
З цівками під горло, закричали: гальт!
В ланцюги закули бідного молодця,
Щоб ще один в тюрмі влаштувати баль.

Аж в тюрму гестапа у Львів завезли,
Де Вірзінг жорстокий людей мордував,
До крові знущались і тіло зсікли,
Мовляв: до повстанців харчі доставляв.

Жалісно дивились у келії друзі
На бідного хлопця, що плакав-ридав,
Що останню сповідь говорив у тузі:
«Я до тети ввечір лісом поспішав».

Виглядала тета хлопця в Святу ніч,
Не їла узвару, сливок, колача,
Не бачили сина родичі вже ввіч,
Не похоронили хлопця-молодця.

ПОХІДНІ ГРУПИ

Відходили друзі на землі широкі,
На простори східні з наказу «Гори»,
Творили Станиці у тайні глибокій,
Проводили працю там же навкруги.

В містах України єднались з братами,
Що всі вже знайомі своїми були
В німецькій кормизі — поміж ворогами,
Для рідного Краю свободу несли.

Приходилось часто діалект вивчати
Братів-наддніпрянців для кращих вигод,
Приписатись своїм до подруги хати,
Щоб вільним міг стати весь рідний народ.

Та світ, як на лихо, зрадливим бував,
Діяли в просторах агентів сотки,
Видавали друзів, хто лиш про них знав,
І смерть їм творили вічні вороги.

Навіть із фашизмом на спілку вони
Творили підступні нищівні діла,
Падали на бруку нам рідні брати,
Щоби жила правда — воля дорога!

МАСОВИЙ ТЕРОР

В просторах Полісся, в волинських селах
Тисячами людей нищили вони,
Масові смертності Німеччина звела,
Навіть за події партизан Москви.

На велику скалю чільних українців
Тягало гестапо в селах і в містах,
Замикали в тюрми невинних тубильців,
Щоб їх мордувати на видних місцях.

Лише трое селів візьмемо, наприклад:
Кам'янка, Кортеліси і село Цумань,
Де німці всмертили на їх брудний лад
Всіх разом узяти — сім тисяч селян.

Мордували всіх тих, що зловили їх,
Старих чоловіків і мирних матерей
Та навіть підлітків обидвох полів
І зовсім маленьких немовлят-дітей.

У німців найкраща «розривка» була,
Коли шибениця трупами звисла,
Але й скорострільна езекуція,
Що стікала кров'ю, в них була славна.

СІМНАДЦЯТЬ СІЛ

Аж сімнадцять сіл за сімнадцять німців
Спалили займанці в Острозькім повіті,
Бо нарід берігся з поміччю упівців,
Впало їх сімнадцять в селі Тучевики.

Вони там насилу грабили пшеницю,
Забирали коней, корів і курей,
Тягнули соломі і всяку пашницю,
Заплакали люди: чим кормить дітей.

Палали і другі навколишні села,
У сорок третім лихозвіснім році,
До того німецька навала привела,
Що не було хліба в коморі й на тоці.

Лиш в однім повіті — в Волинськім просторі,
Лиш в однім річному протязі відчаю,
Аж п'ятдесят вісім господарських дворів,
Не числячи других, що згоріли в краю.

Та ще й такий звичай у німців бував,
Сікли з автоматів у пожарів день
Усіх, хто від смерті у вогні втівав,
Гинули від куль фашистських сотень.

ЗАКЛАДНИКИ

За одного німця, що десь поміж хат,
Стріляючи кури, безслідно пропав,
Ставило гестапо під стіни загат
Людей, що режим їх нахабно вбивав.

Часто на просторих міських вулицях
Під муром високим — на очах людей —
Стріляли невинних, закутих добряг,
Аж кров проливалась із їхніх грудей.

Залякати нарід Гітлер приказ дав,
Загарбати землю для його вигод,
Все, що поневолив, він своїм назвав,
Знищити навіки тубильців, як скот.

В келіях тюремних вже ранком кати
В'язали в кайдани, як диких звірят,
І везли під мури, щоб на глум піти
Та щоб там нещасний умирав наш брат.

Та під сяйво сонця вскочили бійці,
Прошили із фінок жорстоких катів,
Закричали: «Слава!..» На рідній землі
І відбили друзів друзі дорогі!

ШИБЕНИЦІ

Сильні поперечки на тугих стовпах,
Мотузяні петлі, звисаючі вниз,
А в ногах ослони на низьких ніжках
І кований чобіт — катюга—харциз.

Усюди — у місті, на площі тюрми,
На просторах краю від Карпат по Дон,
Де засіли німці, шаліли вони.
Про «Нову Європу» не кидав їх сон.

Щоб скоріш позбутись всіх споживачів,
Що з'їдали тільки свій батьківський хліб,
Вішали невинних наших юнаків,
Загорнувши збіжжя, худобу і дріб.

Також на балконах вішали людей,
На стовпах, гілляках і на парканах,
Вішали тубильців обидвох статей,
На мостів поруччях, навіть на церквах.

Та єдиний захист деколи траплявсь,
Нападали «хлопці» з поблизьких лісів,
І часто у петлю катюга попадавсь,
А німецький відділ кров'ю закрив.



Іван Тершаковець з Якимчиць, командант
частини відділів УПА на фронті

МІЙ ПРОВІДНИК

Зенон вийшов з роду, що славивсь вкруги,
Освіту юриста в Люблині здобув,
Оратором здібним завжди й всюди був
І вміло збирав він юнацькі ряди.

Він кинув вигоди — родинне життя,
У підпільних бродях свої дії скрив
Та й Обласний Провід чесно очолив
Для свого народу — світле майбуття.

Так, як Федір Черник — рідний племінник,
Що під Мотовилівкою голову поклав,
Гордо його ім'я як псевдо прийняв
І на шлях повстання став як бойовик.

В лісові негоди вліті і взимі
У бої криваві друзів він водив,
З ними, як бурлака, незavidно жив,
Щоб здобути волю на рідній землі.

Не раз не лиш в бою із смертю боровсь,
Підступні затії він перемагав,
Ворогів зрадливих правдою карав,
Де не сподівались, — він там і знайшовсь.

Та раптовий наступ, як грім з неба, впав
У сорок восьмим — рано восени,
Попавав він у пащу п'яної орди,
І лицар славетний там життя віддав.



БУДЬ ГОРДИЙ З ТОГО, ЩО ТИ Є
СПАДКОЄМЦЕМ БОРотьБИ
ЗА СЛАВУ ТРИЗУБА
СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА.

23-м

Борцям за волю України,
замученим москвинами-
большевиками в тюрмі у Комарні
26 червня 1941 р.
Боже, прийми їх праведні душі

ПАМ'ЯТНИК

В Комарні, на Лип'ю усім двадцять трьом,
Замученим в крові у тій же тюрмі,
Пам'ятник камінний і князь із хрестом
Свідчив про терпіння в їхній боротьбі.

Всюди в сорок першим на нашій землі
Тисячі конали на наказ Кремля,
У муках звірячих кровію стікали,
В брудних казематах кінчали життя.

Конали мільйони не лиш в ті роки,
Не лиш в тридцять третім на Материку,
Та режим перфідний — монголів сини —
Облудно й брехливо скривав істину.

Відтак у могилах динаміт тріщав,
Щоб згладити правду — все на їхній лад,
Щоб в їхніх лабетах ще народ конав
І простирав пашу їдовитий гад.

Та як ще й сьогодні вагається хтось,
Що лиш Сталін винний — не його ряди.
Що ще живуть нині — закриті чогось,
Готові ще й нині різать язики...

ЛИЧАКІВСЬКІ ПІСКИ

На піскову площу — за містом уночі
Туркотом глибоким йшли грузовики,
На них під брезентом закуті вони
Іхали на розстріл — в'язні німецькі.

Їх в тюрмах підвечір в коридор тягли,
На глум роздягали з тюремних лахміть,
Уста закривали, кидали коміть,
На руки і ноги в'язали драти.

Тріскотали сальви під гуркіт машин,
Засували тіла під пісковий вал,
На тому й кінчався гестапівський шал,
Байдужий на людський невинний загин.

А тих, що здорові і сильні були,
На рабські роботи в німецьких краях
Вивозили днями в закритих клітках
У концентраційні смертні табори.

Коли все розглянуть, де у режимі
На широких землях закутого краю,
То скрізь у просторах німецького «раю»
Гинув той, хто хліб їв з рідної землі.

РЕЙДИ

Вони йшли далеко — до сусідів йшли,
Щоби нести правду про стан боротьби
Народу, що волю хотів здобути
І їх про загрозу попередити.

Були рейди вдалі, до таких, як ми,
Що знали нахабство спільних ворогів,
Проте й засліплені нездари були,
Навіть виганяли із їхніх дворів.

Найбільше привітні словаки були,
Де командир Громенко чудес доказав,
Бурлака і Бродич також там були
І п'ятсот повстанців, що відділ складавсь.

Проводились рейди в Білорусь, Польщу,
У Пруси, Румунію і Мадярщину,
А потім ще далше, аж у Австрію
Та в післявоєнну Німеччину.

Треба було свідків не лише чужим,
Щоб бачили правду про завзятий рух,
Та навіть невірам і братам своїм,
Що живе в народі незнищимий дух.

ОБЛАВА

У сорок четвертім — в Великодня день,
Як та чорна хмара, «шущмани» прийшли,
На машинах кріси — вояків сотень,
Щоби кількох друзів взяти до тюрми.

Усіх, від п'ятнадцять аж до шістдесят,
Під мури сільради на глум привели,
Із юрби забрали друзів наших п'ять,
На руки поклали міцні ланцюги.

Листа, що в нім заклик писала УПА,
Гнівню і лайливо пан «Майстер» відкрив
І наказав бити, «щоб аж кров текла»,
Звироднілий «фольксдойч» палкою гатив.

Та коли двійками до машин вели,
Кинувся Михайло — як куля помчав,
Рвонулись вояки і приціл взяли,
На людським городі він навіки впав.

Валялися друзі в келіях тюрем,
Визволить поклялись їх боєвики,
Та навіть і вночі не вдалось, як днем,
У пляновий спосіб друзів зберегти.

*Село Чуловичі.
17 квітня 1944*

«ВИЗВОЛИТЕЛІ»

Вони йшли, як буря, — на захід ішли,
Гнали мілійони, так як дикий хан,
Немов сонний привид тої давнини,
Щоб знову загарбать України лан.

Ті, що в сорок першім, як звірі, втекли
І тисячні жертви післали на смерть,
Так як «визволителі» тепер знов прийшли,
Щоб замилить очі всім і всьому вщерть.

Кожного, що ледве на ногах стояв,
На Берлін, в нагінку насилу взяли,
Щоб там у хаосі по дорозі впав —
На смерть підганяли їх політруки.

Як давно, так нині брат на брата став,
У вбидвох режимах падали свої,
За чужі держави брат життя віддав
Не лише сьогодні, не лиш в цій війні.

Та лиш один правий уряд залишивсь,
Від усіх займанців нарід захищав,
Безсмертні герої і УПА актив,
На віки єдиний, усім відсіч дав!



П. ШЕРЕМЕТА,
старшина, ветеран УСС

КРИЇВКИ

Криївки, криївки,
Скільки їх було
Скрізь по Україні,
В лісах під кущем,
Під житом у полі,
В городі, в хліві,
Під берегом рову,
Під током в stodolі,
На стриху, в печі,
Навіть на ріці.

Горіла земля.
Ударяли друзі
По дурних стрибках,
По бюрах вождів,
По комісарах.
Скривалися друзі,
Щоби вдень і вніч
На куш МВД
Вдарити у віч
І на хитрунів,
На їхнє кодро,
Та на КГБ.

Бігали з штиками
«Спецотдели»,
Дірявили землю,
Так, як в 33-тім,
Шукали зерно,
Старців з хат тягли,
За малу провину
Гинули вони.
З досади палили
Селянські доми.

У кожну діру
Вкидали гранати,
Сікли із фінок.
Деколи знайшли
Друга, що вже знав
Безвихідний спосіб
І сам забивавсь.
Шалів дикий кат,
Що він не попав,
Що радше вмирав
Герой України,
А живим не здавсь!

НОВІ ВОРОГИ

Ганялись по селах, ловили людей,
Що від їх наруги скритись не могли,
Від нових порядків, що «байци» несли,
Від хворіб заразних та і від вошей.

Все, що лиш попало, горнули вони —
І хліб, і напитки грабили собі,
А хто заховав щось для його сім'ї,
Ще гірше карали грізні москвини.

Хто був відважніший, скривавсь у лісах,
З своїми еднався, щоб рідна земля
Чість свого народу знову зберегла
І щоб помолитись у святих храмах.

Та жорстокі зайти палили ліси,
Нищили читальні — книжковий набір,
Церкви плюндрували і святий престіл,
Священство кували — у Сибір везли.

Що не встигли знищить горді «надлюди»,
Довершили другі — як страшна чума,
Та в захист повстала славетна УПА
До ще завятішої тепер боротьби.

НА ГОРИЩІ

«Открий!» Вони кричали, мов скажені,
Ламали двері, стріляли у вікно,
Двох їх із автоматами у жмені —
З криком: «Здавайся, бандоро!»

Та коли щойно ступили за поріг,
З горища посипавсь густий «град» —
І один, і другий там поліг,
І третій, що приповз мов гад.

Тепер Василь в даху зробив діру,
Побачив, що на подвір'ю ще кількох було,
І миттю зсунувсь по стрісі донизу,
Щоб не застукали внутрі його.

Там ще трьох «байцов» він поклав,
Що за вуглом хати не бачили його,
І на прашання маму поцілував
Та й знов подався за село.

Раділа рідна мати у сльозах,
Що син живий, бо вже котрий то раз
Зводив він з ними кривавий змаг,
Щоб волю засвідчити на весь час!

НАСКОК

Друзі там сиділи — чистили фінки.
Нагі, без сорочок — грілися на сонці
Та про небилиці гуторили вони —
Веселі, як завжди, хлопці-молодці.

Ліс немов кланявся — шумів і пестив
Дороженьких друзів, як своїх синів,
І зеленим віттям він їх хоронив,
Так, як рідний батько, захищав бійців.

Та швидкі й раптові постріли прийшли
Від вартових друзів, що у дальновид
Підглянули банди, що поспіхом йшли,
Напали, ворожі, як сонний привид.

Заки склали фінки, в відсіч залягли,
Підтягнулись «ваньки» ближче до станиць,
Та хлопці сікнули, як завжди вони —
З-за зелених дубів, з-за буйних ялиць.

І закипів «батько» нерівним вогнем
Неслося лугами дикунське «ур-р-а-а!»
У завзятім бою падали під пнем
Скривавлені друзі — кінчали життя.

Та враз стрибнув «Сокіл» — славний командир,
Із окликом «Слава!» кинулись друзі,
Рвонувсь утікати московський вампир,
Залишивши вбитих у лісовій гушті.

НАЧАЛЬСТВО

Ті, що колись були, повернули знов,
Засіли у бюрах як справжні «брати»,
І яка в них була «сердешна любов» —
Про все, що зробили, мовчали вони.

Мовчали не довго, як шило з мішка
Вилізла і злоба, і лють та сама:
Ловили, вбивали, без прав — без суда
Всіх, що на них шушваль списки подала.

Стріляли і вішали на дерев гіляк,
Розкидали трупи всюди по ровях
І не хоронили — ще гірше собак,
Нишпорили всюди, навіть по гробах.

Грабили, що руки лишень досягли,
Для Родіни сили — для слави Кремля,
Для «доблесной» армії горнули вони,
Заплакали люди і рідна земля.

Завмерло, зів'яло все на просторах,
Замовкло навіки групове життя,
Ширивсь у народі тільки дикий страх,
Та на захист стала єдина УПА.

СМЕРТЬ ЗА СЕЛОМ

Хомова Наталка зв'язкова була,
Слідили за нею — кожний її рух
Спиняли й питали: куди вона йшла?
Обшуки здійсняли — від ніг аж до вух.

Залицявся до неї Міша-«молодець».
Забігав до хати майже кожний день,
Приносив подарки — навіть перстенець,
Та й кінця не було його теревень.

Як чесна дитина — одна у батьків,
Наталка з уроди приязна була,
Щоб не виявити повстанських слідів,
Дружньо трактувала агента-«байца».

А він прокидався, навіть в церкву йшов,
Клякав і молився там же, під хрестом,
Та коли нічого в неї не знайшов,
Застрелив Наталку — там же, за селом.

Ще й на похороні він лаяв усіх,
Клявся повбивати «су... них синов»,
Та заки добрався назад до своїх,
То вже до машини живий не дійшов.

ЗВ'ЯЗКОВА

Бігла понад річку зв'язкова Катруся,
Поспішала в хутір, що біля села,
Туди, де на п'яту повстанці зберуться,
Щоб дійсно удалась засідка вдарна.

Вона із наказом від сотника Брязи,
Щоб звідомить друзів про зміну обставин,
З'їхались спецгрупи, сотень зо три рази,
Щоб людей впоблизу на поїзд доставить.

З усього району людей забирали,
Деся в сибірські, смертні везли табори,
Та, щоб їм так легко затиї не вдалися,
Треба більше друзів, щоб зайдів змести.

Кинулися хлопці, хто куди і чим міг,
Мерщій подалися крізь поле й ставець,
Прибули боївки — кожний там заліг,
А Бряза пригнався з лісу навпростець.

Грузові машини в один ряд вже йшли
Із тюрми в районі, щоб на поїзд вже,
Заплакали люди, що рідні хати
Навіки лишали, що з ними буде?

Та хлопці вчинили невмолиму смерть
З усієї зброї, як буря колись,
Зривались найманці, бігли вшкереберть,
Закричали люди — і теж розбіглися.

РОЗРИТА МОГИЛА

Коли на цвинтарі з'явилась могила,
Її розривали московські сатрапи —
Викидали трупа, щоб назовні гнила
Жертва сталінізму — близько коло хати.

Якщо в тому селі не вмерла людина,
Чудили тим більше страшні канібали,
Знаходили батьків забитого сина
І зразу в Сибір рідних засилали.

Так північний молох взявся стерти волю,
Поклявсь задушити повстанські ряди,
Щоб нарід Вкраїни прийняв їх сваволю
І навіки кинув прадідні часи.

І правильно питав наш славний поет:
За що сплюндровано матір-Україну?
За що бідний нарід нищено ущерть,
Збезчещено синів ще й після загину?

А ось найвірніша відповідь на це —
Усім поколінням тепер і ввіки:
Тільки боротьбою нищити чуже
Варварське насіння, що в наш Край прийде!

РУБАН

Він неустрашимий — як велет сильний,
Укритий в підпіллі в тридцяті роки,
Що виховав кадри — школились вони
На ідеї книжки «Пашні буряки».

Його всі лякались: німці й поляки,
Навіть найсильніші попадали в страх.
За «усіх у світі сильні москвини»
Тремтіли на згадку про можливий крах.

Схопити живого чи взяти мертвим
Вороги бажали кожний день усі,
Величезні гроші вбіцяли всім тим,
Хто кінець поставить у його житті.

В тій ідейно-чистій стихійній добі
Рішення творили віддані сини,
І лиш вони були сильні в боротьбі,
На віки завзяті — славні лицарі.

Хто ж у першій лаві з друзями стояв?
Хто захищав нарід і наш рідний лан?
Той, що на вік-вічні боротись поклявсь,
Легендарний месник — сам Максим Рубан.

Чотири літери,
А скільки тут слави,
Відвічного духа,
Месників стремлінь
І упівські лави.
Скільки всього горя,
Скільки ран
Загоює уряд.
Так, як серед моря
Корабель єдиний,
Що ні сніг, ні буря
Не хитне, не кине,
У пропасть вічну
Вже не пропаде,
В глибінь не порине.

У сорок четвертім
В самбірськiм селі,
Усі, крім одних,
З'їхались вони,
Щоб уже тепер
Для люду свого
Жити, як сини,
Щоб дати запоруку
Керівної сили,
Як предки колись —
Славні козаки
У Січі рядили.

Зашумів і ліс,
Усіх сторожили
Герої УПА —
Народу сини,
Озвались могили.
Там Різун «на струнко!»
Команду подав,
Молитву співали,
А тоді упівці
Присягу складали.

Голова Волошин
Дефіляду брав,
Лозовський, Шаблюк,
Полтава писав,
Що всі наддніпрянці
Тоді там були,
За щастя єдине
Поклялись вони,
Щоб край процвітав.

ЗВЕРНЕННЯ списали,
Приняли приказ —
Усі підписали,
Що всі переносять
І радість, і жаль,
Як один, всі враз!

СТРІЧА

Поспішав підвечір Влодко на коні,
Щоб вспіти на стрічу там же, під хрестом,
В поясі гранати, фінка на плечі,
Болотниста стежка за рідним селом.

Рови із двох боків налиті водою,
Що під весну з снігу туди натекла,
Та, щоб не спізнити, швидкою ходою
Кінь біг по болоті, аж луна ішла.

Аж тут із-під берега тріснула крильми
Налякана качка, що спала в воді,
Рвонувсь кінь мов куля — порвав поводи
І помчав щосили навздож по полі.

За шию руками вбняв коня їздець
Не маючи вишок, щоб коня спинить,
Який на всю силу полем навпростець
Пробував скидати Влодка в кожну мить.

Насилу підпільник коня десь спинив,
Радів, що не збився із його хребта,
Але й незчувся, що він заблудив
І їде в незнане — та й не до хреста.

Аж бачить підтемінь, що він вже в селі,
До рідної хати кінь його привіз.
Пропала і стріча, що наказ велів,
А зброя натовкла кості аж до сліз.

МАЇВСЬКИЙ

Герой із героїв — Маївський Дмитро,
Що провідником ОУН у Києві став,
Весь простір центральний — місто і село —
Взірцево і вміло zorganizував.

На десять літ тюрми всудив польський суд,
Звідки лиш у війну на волю доставсь
І згодом на Холмщину ОУН призначив,
Щоб Обласний Провід там «Сонар» обняв.

Коли в сорок другім на вулиці Львова
У пастку гестапа нечаяно попав,
Хоч кров'ю стікала рана шлункова,
Він вбив двох сатрапів і живий зістав.

В сорок третім році став членом Бюра,
Де рішення виніс весь Великий Збір,
Доручив Дмитрові важкі завдання —
Підпільні писання на найкращий взір.

Та коли в відрядження до Бандери йшов,
Попав в руки чехів на їхній границі,
Забився з пістоля, що закрит у шов,
У чесько-советській кордонній в'язниці.

МАТИ

Плакала над мертвим рідним сином мати,
Що під густим лісом від кулі упав
У бою нерівнім — недалеко хати,
Де ворог жорстокий всі сили зібрав.

Вона заридала, як ніхто у світі,
Обняла за шию сина-однака,
Облила сльозами повіки закриті,
Весь час промовляла синове ім'я.

Де ж, дитино рідна, де ж мета життя?
Та, що на світ Божий надійно іде,
Гаряча молитва — любов матірна —
І воля народу, що «колись прийде?»

Де ж ділася доля, що всім вночі снами
На день Божий ранком надійно блистить?
Що в боях кривавих з всіми ворогами,
Рідний край і нарід наругу помстить.

Загриміли сальви, як у домовину
Вкладали героя повстанські борці,
І ще раз поклялись аж на Московщину
Відбити навалу друзі дорогі.

А мати прощала єдину дитину,
Немов виправляла в далекі світи,
І просила друзів, щоб у кожную днину
Ворога карали — за наші кривди.

СПОВІДЬ

Старенька бабуся на смерть вибиралась,
Що знала, «попові» сказала вона,
Бо станній вже раз йому сповідалась,
Не знаючи зовсім, що знав катюга.

Він же в Ленінграді школу перейшов,
Заправу садиста там правно набув,
Все, що для комуни потрібне, знайшов
І чорні ризи на себе вдягнув.

Старенька сказала, як двох молодців,
Зайшовши у бюро, — двох вбили вони,
А їй наказали, щоб як світ-світів
Ані Богу духа, що вони були.

Бабуся дивилась — знала їх ім'я,
Знала, що катюгів і Бог би карав,
Тай про все «попові» висповідала,
А він ще й «покірно» розгрішення дав.

Та скоро нагінка наскрізь провелась
По усіх усюдах на нашій землі,
Підхопили хлопців, і зрада знайшлась,
Розстріляли друзів в Київській тюрмі.

СИН

Заплакала мати і батько скрививсь,
Виряжали сина в повстанські ряди,
Дві сестри, обнявшись, плакали вони,
Як Федько на відхід покірно вклонивсь.

Він же в них найстарший — одинокий син,
Завжди і усюди першуном бував,
Не лише у церкві — в читальні співав,
І ось висилають його під аршин.

Тривожиться в грудях батьківське серце,
Не прийдеш побачить любе обличчя,
Може, перерветься родинне ім'я,
Пропаде наслідство рідне, захисне.

Та син нахвалявся — все успішно йшло,
Вневдовзі ройовим між друзями став,
А згодом старшинство у сотні обняв,
Хоч і непостійно приязно було.

Слались добрі вістки — гордилась родина,
Шумів у подвигах український ліс,
Падали займанці, дух народу ріс,
А мати і батько молились за сина.

ПРАЩАННЯ

Вона пригорнулась — мовчки прислухалась,
Як серця ридали ввечір навесні,
Коли прийдеш знову, вона не питала,
Лиш сльози гарячі ринули рясні.

Мовчали обое — як якісь незнані,
Якби щойно нині стрінулись вони,
А куди ж полинуть ті роки весняні,
Чи здійсняться пляни — щирі молитви?

Чи будем вінчатись — питали серця,
Чи співати буде церква і село?
Чи дружки сплетуть їй із мірти вінка?
Ніхто не розлучить її і його!

«Обов'язок кличе, — врешті сказав він, —
Туди, де палають повстанські вогні».
І тепер копитом легко стукнув кінь,
Щоб чимшвидше скритись у нічній пітьмі.

Вже і сніг присипав стежку за селом,
Ні вістки від Гриця й тупоту коня,
Він впав на поляні — зв'язковий прийшов,
І Галя від вдару упала мертва.

ВЛУЧНИЙ ПРИЦІЛ

Іхав в ЗІС машині глава Виконкому
Із мітинга партії і военкомату,
З трьома офіцерами, щоб не знать нікому,
Шофер вів машину все ближче до хати.

Старший інтендант, ще й «второго ранга»,
Нажімал на других, щоб «грязних бандьоров»
Внічтожить в районі — усех із фланга
Та щоб не осталось ні рідні, ні дворов.

Вони аж пінились, що будуть вбивати,
Попивали водку — виймивши з комори.
Та один іспросив: «дітей зберігати?»
А глава іскрикнув: «Они все бандьори!»

Аж тут, як грім з неба, посипались стріли,
Згинув він найперший — найстарший харциз,
А друзі, рвонувшись, хотіли втікати,
Та друзі з прицілу поклали і їх.

Залишився шофер — нігде не втікав,
Лиш спинив машину і тихо сидів,
Щоб піти з друзями, він їх запитав
І про все, що було, він їм розповів.

ЧОРНИЙ ЛІС

Чорний ліс, мов батько, усіх захищав
Від дикого ока грізного Кремля,
Від грабіжних й смертних затій Ковпака,
Що, неначе повинь, край наш плюндрував.

Сплелися в верхів'ях гіляки, як дах,
Закрили від сонця середлітній жар,
Де друзі свobodно склали інвентар —
Магазини зброї — як в рідних хатах.

Та не лише зброю скривали в гущі,
Не тільки всі роди потрібних харчів,
Але й виробництва необхідні всі,
Що не зовсім певні були у селі.

В парі з славним лісом славилось ім'я
Командира півдня — твердого, як сталь,
Що кріпив героїзмом прикарпатську даль,
Завжди очайдушного «Грегіт» — «Різуна».

Усе в одержимій борні світу ніс
Найкращий захисник повстанських боїв,
Любимий приятель упівських борців,
На віки єдиний, славний Чорний ліс!

МАЛИЙ ПАРТИЗАН

«Большой» капітан вишколював стрибків
Навчав, як «бандеровцов» звоювать.
Лаяв і ганяв тих підлих хлопчаків,
Ніяк не кінчаючи «матюкать».

Тряслися від страху не лише стрибки,
Мовчала, як німа, їхня «старшина»,
Як вкопані, стали «на смірно» вони,
Бо така залізна команда була.

Аж тут із дороги хлопчик у ту мить —
На років тринадцять він так виглядав —
Спросив капітана, щоб дав закурить,
Та, щоб запалити, він сірник подав.

Жорстокий катюга, як справжній харциз,
Зараз же і стрибкам приклад показав:
Випитував хлопця і підступно тис,
Єхидно всміхався — сірник витягав.

Та коли нагнувся, щоб вкресать вогню,
Щоб його рукою «шпічку» запалить,
Хлопчина з кишені вийняв пістолю —
В чоло капітана вистрілив в цю мить.

Тепер же «старшини» кинулись узад,
Побігли у свою злякані вони,
А з площі розбіглись всюди поза хат
Заякані хлопці — дурненькі стрибки.

ПІД ОСІНЬ

Прийшли відпочити смиренні друзі,
Викидали в ями все, що лишнє, з дна
І там загребали, щоб яма невидна
Не зрадила в лісі хлопців-молодців.

Потім там розсілись дещо почитати
У підземнім схові, на круглих причах,
Та вмиль щось у лісі сильно загуло,
В кривіці раптово тріснули гранати.

Посипалась зі стін пухенька земля,
Прорвалась і стеля там же у кутку,
Рвонулися друзі — вибігли на двір,
Крізь дим проривалось й їдке полум'я.

Найперший на видну скочив смерть Антін,
Загинув у крові старший вістун «Сич»,
Але за кущами заляг друг Андрій
І січе з дехтяра — скородить їх він.

Від лінії лісу спішать вартові,
Щоби большевиків ззаду «підпекти»,
В настирливім змагу скородять «байцов» —
І все скрізь палає, немов у печі.

Наших ще трьох було здорових друзів,
В руках їх палали гарячі фінки —
Не було і думки про можливу смерть,
Тільки про загибель грізних ворогів.

Нараз щось змінилось в «червонім» ліску,
Затих гай і поле, що в страшнім бою,
П'ять «ваньків» лежало мертвих на землі,
А решта десь змились і втекли в «свою».

Дивно почувались тепер вартові,
Як же не доглянули займанців вони,
Та щиро раділи, що від них лиш трьох
Втекло у незнане вісім москвинів.

Летіли підвечір в вирій журавлі,
Дрімало вороння, поля і луги,
Під високим дубом, що у небо звівсь,
Там друзів ховали повстанські друзі.

ПОВСТАНСЬКИЙ ВЕЛИКДЕНЬ

На траві зеленій, в лісовій поляні
Клячали друзі. Набожно всі вони
В небо заносили гарячі молитви,
Щоб уже на волі святкувать Різдвяні.

Священик, накритий у синім фелоні,
Святкові арії набожно промовляв,
Там же, за дубом, друзів сповідав,
Олією їх мирував він скроні.

А потім⁴ при звичайненьких столах
Яйцем вітали — отець і провідники —
Усе святити, навіть і паски,
Що люди приготували в хатах.

Та ще раз усі знову заспівали
«Христос Воскрес!» — немов одна родина,
«Воскресне Край і наша Батьківщина», —
Вони всі Господа благали.

А потім знов на відсіч виступали,
Бо ворог і сьогодні спокою не дав,
І знову хтось із них там умирав,
І дзвони там йому не грали.

ДВА ДРУЗИ

Василь і Гнат ще хлопцями малими
Зимою совгатись на лижви йшли,
Купатись літом до річки бігали
І завсіди були друзями дорогими.

У школі поруч сиділи в одній лавці,
В читальні вистави разом грали вони,
У церкві у хорі були тенори,
У «Січі» — найкращі виконавці.

В ряди УПА також разом пішли,
У одній сотні — в однім рої були,
Усі походи й бої поруч себе вели,
Щасливі дні і спільне горе провели.

Тільки вони звали себе Василь і Гнат
Тоді, як лиш оба на самоті були,
Скорий і Сірий — псевда прийняли,
На віки в братерстві жити поклялись.

Та над потоком, де в розстрільну йшли
З окликом: «Слава!» — вдарили на ворогів,
Били займанців, що аж ліс шумів,
Та тут у бою — разом полягли.

СМЕРТЬ

«Добий!.. — Просив друг друга у гаю, —
Добий мене!» Він плакав і ридав —
Петро, що у кривавому бою
Смертельних ран він там зазнав.

З його грудей текла потоком кров,
Відстрілена, якби ножем, рука,
А друга—подірявлена навздож,
І кулею прошита голова.

Підповз найближчий друг Грицько,
Полотном голову його обвив,
Ватою закрив він грудь його,
Водою уста і лице обмив.

Грицько, як міг, зацитькував Петра,
Бо знав його ще зі шкільних лав,
Та смерть щораз ближче повзла,
Петро у муках там життя віддав.

Тепер Грицько заплакав й проклинав
Диких і брудних москвинів,
А потім листа додому написав,
Щоб зв'язковим звідомити батьків.

ВОЛИНЬ

В лицарській борні у Волинським краю
Вславились відважні, здібні месники —
Там, де почалися повстанські звичаї
І творились перші упівські полки.

Там, де у просторах, вільний рідний лад
Захищав народ наш на своїй землі,
Стали на сторожі рідних піль і хат
Наші очайдушні повстанські борці.

Обидвох займанців карали вони,
Що грабили землю й на захід везли,
І тих, що по ночах спати не дали,
В кайдани кували, на Сибір везли.

Вперті гітлерівці там Люце післали,
Що тільки нагайкою звав наше ім'я,
Та друзі Волині на смерть го скарали,
Під проводом славного Шума-Вовчака.

А зі сходу другий генерал прийшов,
Щоб пљундрувать нарід і наш рідний край, —
Жорстокий Вагутін, щоб точити кров.
Та і його спрятав — командир Мамай.

І всіх, що насилу у Край наш прийшли —
Москаленко, Сверчевські і ще там які —
Усіх, що наш нарід на глум розп'яли,
Усіх покарають найкращі друзі.

БЕЗБОЖНИКИ

У сам Святий вечір, в році сорок п'ятім,
Село горіло, як блиски мільйонів свіч,
Народ села тривожився в ту святу ніч
І плакав — як над Христом розп'ятим.

Емведисти сікли з пальних куль
У дикій злості, наїжені і п'яні,
Стріляли у загати й стріхи солом'яні
І ще раз доказали дикий гул.

Тридцять домів впало у вогні,
В страшній тривозі вибігали люди з хат,
А навкруги шалів і півнівсь лютий кат,
Щоб ще жорстокіше вбивать тоді.

Хто показавсь і дещо рятував —
З вогню і диму, як міг, надвір тягнув,
У поспіху не одягнувсь і чобіт не взув
І так від куль їх там вмирав.

«Бандьора!» — Казились вони і кричали,
Бо тільки такий викрут все мали вони,
Щоб люди спокійно святкувати не могли,
І з радості кати аж руки затирали.

*Любінь Малий,
Львівська обл.*

ТРИ ПРОВІДНИКИ

У чотирьох роках два провідники Краю —
Львівської області — смертю лягли,
А третій у смертнім, газовім відчаю
З заміненім присудом попав до тюрми.

Перший — Тершаковець, що у сорок восьмім
Гранатою знищив себе й сатрапа,
Дяків — в п'ятдесятім, в нападі ворожім,
А Пришляк — у бункрі у п'ятдесят два.

У Ланах Щирецьких, де Пришляк попав,
Загинув Лозинський — референт СБ,
Есбіст Степан Ганич, що Надрайон мав,
І Софія Вільхова, що бюро веде.

Та Пришляка влада до життя привела,
На смерть засудила в Львівському суді,
А відтак той присуд «правно» замінила
На двадцять п'ять років тяжких таборів.

Навіть «їхня» преса про стан Пришляка
У Львові писала, як Пришляк Євген
Організував штрайки в нетрях Сибіра
І твердо тримався між друзів сотень.

ЗАЛІЗНЯК

Скрилися за лісом «байцов» сімдесят,
На засідку ввечір там же залягли —
Думали, що в напад підуть попід хат
Ті, що б'ють уночі — «еті бандьори».

Вони там лежали, мов мертві, в траві,
Тільки «купочками» димок виходив,
Грузову машину скрили у гущі,
Навіть припинили брудні матюки.

Та друзі сміялись тихо на устах,
Вблягли емведистів з чотирьох сторін,
Присунулись ближче, так на животах,
Залізняка хлопці — весь його загін.

В одну мить заграли цівок п'ятдесят,
Тріснули гранати посеред трави,
Сікнули й займанці — не всі сімдесят,
Бо вже коло двадцять там на смерть лягли.

Клекіт був великий — на усе село,
Вибігли на поміч п'ятнадцять селян,
Стріляли й рубали, чим лише було,
І кров'ю залився господарський лан.

Крякало вороння над лісом густим,
Падали на полі трупи з двох сторін,
Простягнувся з росою їдкий, чорний дим,
Удірали «ваньки» — наші навздогін.

ПІДСТУП

Навіть лісорубами прикидались вони,
У драному одінні — із пилами в руках
Підлі большевицькі шпигуни —
У наших рідних, батьківських лісах.

Чого шукали в нашій рідній стороні
Нахабні зайди, що тисячами йшли
Так, як на фронті у війні,
Щоб глузом нищити наші ряди.

Вони навчали брехати навіть дітей,
Бо завжди брехнею дихали й вони,
І, щоб ще чим обманити людей,
Святих ангелів вдавали ті чорти.

Коли не вдалося їм нікого піддурити,
Щоб брата нищила братня рука,
Вони готові були й гроші платити
І прикидатись за бійців УПА.

Та й дуже мало коли вдалося їм
На декому підступно заграти дурака,
За се на їх естві бруднім
В відплату мстилася УПА.

СМЕРТЬ ДЛЯ СЕБЕ САМИХ

Деяких повстанців ловила Москва,
На збірні розправи приводила їх,
Приказала й просить «всесильна» влада
Загальної смерти для всіх їх самих.

Місця похоронів мусіли вони
Копати руками на площах лісів,
А найбільш — де були збірні табори,
Де не припинялись сальви москвинів.

По всій Україні, в селах і містах,
Валялися трупи повстанських борців,
Щоб в народі сіять Джінгісханський страх,
Щоб множество трупів вкрив материк свій.

Хто живий — Голгофу бачив на очах,
Таврував глибоко непростимий гнів
І питав сам в себе : коли прийде крах,
Щоб змести з просторів страшних ворогів?

Скільки горя нарід терпить у житті,
Знайшовши могили в Вінниці, у Львові,
І тих, що відкрито вже після війни, —
В Биківні, Франківську і в Замарстинові?

НАСКОК МВД

У самбірським селі Районова Воля
Наскочили «ваньки» на стрілецьку ланку,
Де сексот привів їх із сільського поля
До місця постою, ще перед сніданком.

На хату напали грізні емведисти,
Обсікли із фінок будинок з'усіх,
Не знаючи того, що збоку упісти
Кинулись в відплату, караючи їх.

Перестрілка велась довго, без перерви,
Загорілась хата від запальних куль,
Падали займанці, немов тії черви,
І друзі раділи, що виграють гул.

Та нараз затявся один кулемет,
Падає в облогу один з вістунів —
Не маючи в запас набоїв вже лент,
Стріляє сам себе на очах друзів.

Сексот, обманувши, мовляв: «коней пас»,
Крутивсь, як папуга, сюди і туди,
Підбігав до «ваньків» у вигідний час,
Та упав в городі, серед лободи.

.

ОБМАНЦІ

Шуміли берези
Пізно восени,
Віщували близьку
Холодну зиму,
Єдині смереки
Зелені були,
Що бійців скривали,
Завжди захищали,
Як челядь свою.

Друзі вибирались
Підвечір в неділю,
Щоб харчів дістати
Ще на довший час,
Все клали у землю,
Щоби зберігати
Там, де вони спали
И днювали вони.
Тільки чорний ворон
Над лісом вітав,
Пильно приглядався,
Що друзі несли,
Щоби кусок м'яса
І йому попав
Та, щоб не узнали
Грізні вороги.

А вони скривались
У гущі дерев
І там прикидались
За «своїх» селян,
Часто виходили
На сусідний лан,
Неначе не знали,
Де криївок три
Приміщали друзів
Коло двадцяти.

Та сьогодні вранці
Підкralись близенько
З цівками фінок
Зрадливі обманці,
Щоб заскочить друзів —
Ще сплячих повстанців —
З-за білих березів
Обняли в вінок.

А ворони знали,
Що вони чужі —
Несуть друзям смерть
Ще на досвітку.
Вони, одинокі,
Що уже не спали,
Голосно кричали,
Крилами товкли —
Друзів звідомляли.
Грюкнули гранати,
Кинулись друзі,
Сильним, дивним громом
Загудів весь ліс,
Затріщали черги
Скорострільним градом —
Падали кати.

Полилася кров
По сухих листках,
Падали повстанці
У хреснім вогні,
Та, врешті, і змились
Єхидні займанці,
Залишивши мертвих
На нашій землі.

КАЛУЖНИЙ

Всього десять друзів підкрались в село,
Де аж сорок вісім прийшли на нічліг
Грізних емведистів — двох старшин було,
У кімнатах школи зробили барліг.

Вікна заслонили, щоб не бачив хто,
Що діється всередині: як пили вони,
Голосно горлали — на усе село,
Гнівно матюкали — «Грязні бандьори!»

Навколо будинку аж п'ять стійкових,
Наїжені цівки у їхніх руках,
Головно від лісу — від дерев буйних,
Звідки найчастіше був найбільший страх.

Та сьогодні ввечір не треба було
Нав'язувати з лісу небезпечний бій,
Бо хлопців гостило приязне село
І бадьорив друзів кожний житель свій.

І враз на стійкових кинулись друзі,
Ройовий Калужний команду подав,
Грюкнули гранати у віконнім склі,
Скорострільний вихор ворогів карав.

Горіли заслони — полум'я вкрило
Впалих на долівці, ранених й мертвих,
Усіх, що підвелись, калічило скло,
А тих, що здалися, — пущено живих.

ЗАГИБЕЛЬ КОЛОДЯЖНОГО

Чекав вістун на зливному дощі,
На легкову машину, що везла
Старшин спецгруп, що вже два дні
Облави зводили проти УПА.

І хоч трясла його холодна дрож,
Він дочекавсь відплатної пори,
Гине від куль Колодяжний — вождь,
А з ним — чотири інші харцизи.

А другі друзі — старші вістуні —
Знищили майора й лейтенантів два,
Що ранені відбігли від машини
І згнули, засунувшись в жита.

І так загинли ті, що на погром ішли
З наказу центру — облави провели,
Але в відплату за дикі напади
Скарали їх повстанські месники.

І знов радів дрогобицький актив,
Де підполковник чортяче мав кодро,
Що вже скінчивсь кривавий кат—катів,
Що наші друзі із життя змели й його.

СІРОМАНЦІ

Було страховито — журились повстанці:
Величезні сили ворог скупчував,
Думали — пропадуть хлопці «Сіроманці»,
Бо ворог чимбільше друзів облягав.

Підтягував танки, гармат десяток,
Прочісував ліси, щораз ближче йшов,
Наступали лави — сікли крок у крок
Червоні займанці, аж вечір прийшов.

Скрикнув сотник Яструб: «Усі—у похід!
До річечки Полтви — туди чимскоріш!»
І, щоб рятуватись, стрибнули у брід
У холодну воду — в хабаззя, як кіш.

Та тепер з'явились ще Ворон і Чорний
З своїми друзями — готові у бій,
Зрадів сотник Яструб, що уже курінний,
Засміялись хлопці, і весь ліс зрадів.

Двадцять два походи зробили займанці,
Та кожного разу лиш трупів збирали,
Триста сімдесят їх скосили повстанці,
Дев'ятнадцять друзів там життя віддали.

МАТЕРІ

Ранками у поле на роботу йшли,
Закутані в вільні піджаки старі,
Нав'язані клунки під ними несли,
Щоби синам рідним піднести харчі.

Тремтіли нещасні і сльози лили
На згадку про хлопців, що були в лісах,
Заносили клунки, ховали в лози,
Щоб у темний вечір знайшли їх в хащах.

Ідучи із праці, двигали дрова,
Щоб ними увечір в кухні затопить,
А у в'язці ріща синове білля —
Щоб його попрати, в кип'ятку помить.

А серця ридали, клякнувши в кутку,
Гарячі молитви шептали вони,
Благали, сердешні, Матінку Святу,
Щоб наївну зграю знищили сини.

Та не одна матір попала в Сибір —
Далеко від свого рідного села,
Де лиш вічна студінь і білий простір.
Там десь син карався, там й вона була.

ГОРІЛИ ЛІСИ

Скрізь на Україні — чим ближче села,
Там гаї горіли і густі ліси,
Лякалася «доблесна», «красна» армія,
Бо там чатували народу сини.

У страху великі, кажуть люди, очі,
Хоч «вони сильніші від усіх сильних»,
Вони ж гартувались на дикій півночі,
Гітлера здолали і всіх їх «таких».

Вони мілійони гнали наперед —
Горлали на весь світ, що тільки вони
Покладуть усюди всяку силу вщерт,
Та смілих повстанців знищить не могли.

У них уся зброя — танки і гармати,
Все, що лише треба, Америка дала,
А в синів Народу? Те, що може дати
Ограблений нарід для борців УПА.

І ворог лякався на нашій землі,
Бо знав, що завзяття в народі було,
Що лиш рідні ниви були дорогі,
А всі чужі зайди — це чуже кодро.

КРИВАВЕ РІЗДВО

В районі Комарна у Різдвяний день
Одинока сотня з куреня «Зубри»
Попала в облаву москвинів сотень,
Що щораз зближались — без передишки.

У запеклім бою напротязі дня,
Врешті удалося вирватись з вогню,
Та у наглім прориві — на смерть і життя —
У крові валялись трупи на снігу.

І був це затяжний і кривавий змаг,
Де палали цівки і скрегіт зубів,
Багрянивсь навкруги білий сніг в полях.
Впало наших двадцять, триста москвинів.

Одинадцять траків знищили повстанці
І одну танкетку і танк, наче змій,
У якому майор прибув ще уранці,
Щоб з його дружиною оглядати бій.

І завжди у свята (тим більше вони)
Набігали орди — всюди і усе,
Жорстокі й криваві ті большевики,
Озвірілі зайди — дикі МВД.

ВЕЛИКІ ОБЛАВИ

Сам Хрущов Микита команду обняв
Над сотнями тисяч «саветських байцов»,
Що на підкарпатській області післав,
На «грязних бандітов — ізменніх бандьоров».

Аж трьох генералів вели боротьбу
Шантажем підступним облав Емведе,
Партизанський спосіб — взяли за мету
Комсомольські кадри «Сталінських дітей».

Загони «Рубаха» й «Червона мітла»,
Що навіть ковпаківці не рівняли їм,
Кинули на села і менші міста
В безпощадний наступ і жорстокий бій.

Та лиш в однім бою, тільки на доказ,
В лісах Рогатина пролилася кров,
Упало в наступах 200 в один раз,
А між ними їхній харциз Фйодоров.

Лиш в селах Весючин, Довге і Конюшки
Впало знову 200 «Сталінських дітей»,
Скінчили владання місцеві верхушки,
Скінчивсь похоронами «переможний» день.

СТЕПАН ХРІН

Лишив рідну хату і донечку Лілю,
Що питала батька, куди він іде.
Плакала маленька на своїм подвір'ю,
Щоб її з собою взяв всюди й на все.

У батьківським домі не застав нікого,
Із стіни забрав він образець Христа,
Щоб так, як давніше, хоронив його —
Так мати прашала синів і батька.

У вирі підпілля — у чужих хатах
Молодих повстанців вишколював він,
Приходилось часто стати на чатах
Та, щоб не попасти, він назвався Хрін.

Провідник Бурлака зрадив, як колись,
Що разом давніше з Хріном працював,
Тепер ще тугіше вони поклялись
Захищати нарід, щоб Край процвітав.

Бродив у терені — зводив там бої
З советським і з польським військом,
Аж ось — тяжкі рани на руки вбидві,
Мусів лікувати в скритті, за селом.

Та свої дівчата — меткі медсестри
Пильно доглядали свого борця,
І рани гоїлись кожної руки,
А життя захистив образець Христа.



Полковник Василь Сидор-Шелест,
Командир УПА-Захід

ШЕЛЕСТ

Щирі, палкі очі — сині, мов блакить,
Розсудлива вдача члена Сидора,
Призвела до вхвали у рішальну мить,
Щоб для ОУН став він головний суддя.

Довгі роки крився у підпіллі він,
Різні інші псевда він часто міняв
І згодом очолив не один загін,
Самооборону змінив на УПА.

В простори Волині і на Полісся
Поширив найперші повстанські бої,
Згодом у карпатські перейшов узлісся,
Щоби УПА-Захід вчолити як слід.

Величаві кадри вишколював скрізь,
Військові й також ідеологічні,
Чи це сільська хата, чи глибокий ліс —
Його здібні вміння цінили друзі.

В головному штабі він завжди бував,
Від Чупринки-батька накази святі,
Як здібний полковник, він чесно сповняв,
Як усі у світі військові знавці.

СОТЕННИЙ ХОМА

Кричав на весь голос у граді стрілен
Чотовий Підкова — весь димом покритий,
Даючи накази командира Хоми,
Що веде розстрільну чотирьох сотень.

Клекотали стрільна навкруги села,
Сікли автомати крізь вікна домів,
А то й гармати з танкеток гули,
Падали повстанці — кінчали життя.

Найбільш потерпіли Лімна і Ліщава,
Багато селян на захід взяли,
А дома спалили, нелюди вони,
Все, що залишилось, — одна кулява.

Упали тут друзі із поблизьких сіл,
Упали старшини з східних просторів,
Упав сотник Хома на горі сільській
І тяжко ранений був чотовий Хрін.

Був це бій жорстокий, найбільший з усіх,
Упало в розстрільних наших сімдесят,
Та впало утричі стільки москвинів
На лемківській землі — нехрещених їх.

ЗАГИБЕЛЬ СВЕРЧЕВСЬКОГО

Герой комунізму — в еспанській війні,
Безпощадний тиран в мордерстві людей,
Вибравсь особисто в легковім авті,
Щоби плян укласти для більше смертей.

Він їхав у колі вибраних стрільців,
Що для охорони готові на все,
Свого генерала стерегли зусіль —
У своїх машинах мчали на шосе.

На шляху у Тісну, де залягли друзі,
В «котел» підпустили охоронні звена,
Вони там чекали на вогкім морозі,
Найкращі молодці командира Хрена.

Обсікли машини повстанським вогнем,
Звівся на дорозі безоглядний шал,
Прощалась залога з березневим днем,
На м'якому сидлі згинув генерал.

В державнім почоті його хоронили,
З'їхавшись в Варшаву із оподалік,
Сторінки історії знову заповнили
Про тисячу дев'яцот сорок сьомий рік.

ОДИНАДЦЯТЬ СОТЕНЬ

Під натиском УПА — спинили похід
Польські партизани — скінчився погром,
Що на чистий розум — лиш один вихід —
Повинен між нами йти мирним слідом.

Здавалось, що прийде зрозуміння день,
Що його засвідчив партизанський стан,
Тоді відступило одинадцять сотень
У ліси Карпатів і за річку Сян.

Та польська наївність під тиском Москви
Знову відновила масакру лемків,
Тоді одинадцять вернулись сюди
Під проводом славних УПА месників.

Хоч в пересторогу кинено летючки,
Морд не припинявся вкраїнських людей,
Тоді поновились сусідні сутички
І вкрились терени сотнями смертей.

Тут же з москалями в криваві бої
З МВД попали Голуб, Черник і Штиль.
Чудес доконали у цій боротьбі —
Витріпали вбидвох з наївних зусиль.

ЗАКЕРЗОННЯ

Там, за Перемишль і за Холм рідний,
Відправлялись сотні з карпатських лісів,
Щоб стерегти нарід від польських затій,
Що палили села — гірше москвинів.

Вони знов брехали, що це їх земля,
Людей убивали, нищили майно,
Іхні партизани, як ВІН і АКА,
Людей вивозили у чуже кодро.

Тут звелись завзяті, каральні бої
З польськими військами, що, на Москви лад,
Днями підшивались, як «люди свої»,
Мордували нарід, тягнули із хат.

Кинулися лемки, а з ними всі ті,
Що поклялись всюди правду захищать, —
Бурлака, Залізняк, Коник, Хома й Хрін,
Народні герої, щоб свого не дасть.

Навіть три держави, що, на клич Москви,
Думали, все знищать у швидкій різні,
Знову помилились — нахаби вони,
Бо друзі тримались — друзі дорогі.

ПЕРЕСЕЛЕННЯ

Усіх українців з прадідних земель,
Що тепер полякам дав кремлівський цар,
Силою гонили в примари пустель,
Щоб здійснював пляни московський владар.

Одних — на приморські балтійські піски,
Других—сюди, на схід від Сяну й за Буг,
Щоб звести в пустиню наші простори
Та щоби послабить партизанський рух.

Але їх бажання і тут не вдались,
На захист народу повстанці прийшли,
Розкидали рейки — поїзди спинились,
Цілі ешелони домів прибули.

Лиш у Перемишлі аж п'ятсот бійців
Знищили залізні шляхи і мости,
Знівечили напрям на столичний Львів,
А, головню, ті вузли, що в Варшаву йшли.

Дивувались підлі варшавські божки,
Що їм не вдалося побіду здобуть,
І аж три держави договір склали,
Та ще й тепер друзі людей бережуть.

ВБИВСТВО СВЯЩЕНИКІВ

Скрізь по Україні, в наказ Сталіна,
Тисячі конали духовних мужів,
Що їх без захисту і жодних судів,
Нищила, як скотин, ця грізна влада.

Навіть найпідліше всяке шушвалля,
Що йому «законно» дано оружжя,
Вбивало священників, зарівно, як звіря,
Де лише попало, навіть в час служіння.

В тюремних підвалах кривавий кінець
Вони поповняли — гірш, як на других
Людах неповинних, цивільних таких,
Лиш за те, що віра кинута внівець.

Усюди знущались на священниках,
Головно — на полі у бою з УПА,
Польські посіпаки, як Москви насіння,
Скрізь на Закерзонні, як і повсюдах.

Тут, на Лемківщині, багато церков
Поляки змінiali — на їх костели,
Як лише мордерство скоїли вони,
Не взявши в увагу неповинну кров.

САНІТАРКИ

Скрізь на Закерзонні — і не тільки там,
Найтяжчі з найтяжчих повстанських робіт
Здійсняли подруги по сільським хатам,
А то й на горищах, на сіні під стріх.

Медсестри позаду у боях чекали
І молили Бога, щоб в цьому бою
Санітарки хлопців до них не «стягали»,
Щоб не розливати рідну кров свою.

Та дівчата знали, що під градом куль,
Часто на колінах і на животах,
Треба оминати наїзницький гул
І рятувать друзів, заки прийде крах.

У них лише сумки й перев'язок жмут,
Декілька уколів, щоб спинити біль,
Та й звиклі носилки, наче «баламут»,
Щоб життя зберегти, забравши звідтіль.

Не у чисту постіль — у лікарні дім,
Де усі приладдя і лікар щодня,
І найкращі харчі — німечним усім,
Бо це ж не займанці, а бійці УПА.

ПОЗИЧАНЮК

Багато героїв Наддніпрянщина дала,
Що на славних постах — крісом і пером —
Їхня світла здібність першенство вела
І напрям давала їхнім прикладом.

Між ними і Йосип, як здібний учитель,
У Львів педагогом з Ніжина прибув,
Він знав, що несе кожний визволитель,
І тому в Повстання він швидко встринув.

З німецьких ув'язнень вдалося втекти,
До праці у ОУН назад повернув,
А згодом в команді — знов до боротьби,
У Проводі УПА командиром був.

Як член Абеену, що організував,
Всіх членів-учасників в етері кріпив
І народам сходу вказівки давав,
«Свобода народам» — гасло голосив.

Як член-інформатор у владі УГВР,
В Головному Бюрі відозви писав
Та в Радіостанції завідував,
В нападі спецгрупи він життя віддавав.

СТАРУХ

Герой Закерзоння — Ярослав Старух,
Ще в молодім віку по тюрмах каравсь,
В Березу Картузьку він також попав
І був тортурований, що ледве ущух.

Як син Лемківщини — в Кракові діяв,
Комітет Центральний він початкував,
Підпільні видання він редагував
І Дванадцять Прикмет для ОУН списав.

Коли в сорок другім, в гестапо тюрмі,
Куди братня зрада запроторила,
Його півживого боївка спасла,
Викравши героя — ранком на зорі.

І коли лиш сили прибули знова,
Він радіовисильню zorganizував,
«Вільна Україна» — так її назвав,
Що займанцям спати ніяк не дала.

Де ще славний месник в теренах бував?
В Волині, в Поліссі і в Галичині.
Та найбільш активним — на Лемківщині,
Де найбільшим змагом друг Стяг кермував.

Та посеред літа, в сорок сьомих роках,
Попав у заставу польського війська,
Гранатами знищив власного бункра
І там, в підземеллі, згинув Старух-Стяг.

ПОВСТАНСЬКА РЕСПУБЛІКА

Постійні летючки і збори поляків,
Де УПА промовці голосили їм,
Що тільки — у згоді, спільним фронтом стати
Проти грізних зайдів, спільних ворогів.

Коли й ще не вщухла польська наруга,
Акції велися в багатьох селах,
Аж тоді спинилась терористська fuga,
УПА засіяла по усіх всюдах.

Аж тоді до миру зголосилась ВІН,
Завівсь у терені повстанський устрій,
Про що в своїх книгах писав сотник Хрін,
Усюди замавав рідний уряд свій.

Тепер в чужих мовах списано листа
До усіх народних й церковних мужів,
Що нарід на захист став свого життя
На землі, що дана від наших батьків.

Та Москва, як завжди, творила шантаж,
Силою замішку робила вона,
Ширила усюди давно знаний страх,
І велася далі тяжка боротьба.

Проливалась кров, зводили тяжкі бої,
Отруйні кулі вживали поляки —
Падали повстанці й помирали в болі...
Хмара, Буйний, Тугар — згадать лише три.

ЮРКО

Син славного батька — малим юнаком
Замкнутий в неволю не один лиш раз
За се, що збагнув він молодим умом,
Що батько був правий — як душі наказ.

Три рази по десять в'язнили років,
Занехать ідею веліла Москва:
Що живе в народі від віка—віків
Єдино правдива — рідна і свята.

Виректися батька — тиснули з всіх сил,
Обіцяли волю й найкращі блага.
А коли не вдалось, сотнями могил
Лякали молодця, як дика мара.

Та не дочекали, щоб схибив юнак,
Що твердий, мов криця, — на віки поклявсь
Помститись за батька, що тризуба знак,
Прапор синьо-жовтий, як святість, прийняв.

І не лиш сьогодні наука для нас,
Що Шухевич Юрко — це приклад один,
Як на захист краю повинні всі враз
Стати одним хором — навіть на загин!



ЮРІЙ ШУХЕВИЧ

Юрій Шухевич, син ген. Романа Шухевича-Чупринки залишиться в історії документом страхотливо варварської жорстокості московських окупантів України 20-го століття. Народжений 1933 р., був арештований НКВД в 1948 р. І хоч був ще лиш 14-літнім юнаком, засуджений на 10 літ тюрми тільки за те, що він — син Головного Командира УПА відмовився виректись батька й засудити ідеї батька. В 1958 р. за те саме його вдруге засуджено на 10 літ тюрми. В 1968 його звільнено, але в 1972 р. втретє засуджено на 10 літ тюрми і 5 років заслання. Юрій осліп у тюрмі. Але прохання про помилування ніколи не підписав



Хорунжий ОЛЕНА СТЕПАНІВНА

ЖІНКИ

Як в кожному народі, вславились жінки
В нас, в житті людини — тим більше за них
Відзначились гордо в боротьбі вони,
Бо захист творили для мертвих й живих.

Ті, що зброю взяли, не гірше мужчин
Доконали стійкість на полі боїв,
Вони йшли прикладно — навіть на загин,
Щоб звільнити нарід від всіх ворогів.

А ті, що удома, чи в підпілля час
Друзів доглядали, що ранені були,
Від чужого ока скривали не раз,
Всіми способами захищали вони.

А ті, що від злоби скритись не могли,
Часто на холодну ішли вони смерть,
Або ген далеко в сибірські тайги,
Де також творили геройства ущерть.

І ось, героїням не лиш вічна пам'ять!
Буде Вічна Слава — на віки віків
Для всіх, що під танками душила навала,
Зокрема для наших славних матерів!

ЗАРИЦЬКА

Найсильніша постать у жіночій тілі,
Що родиться тільки раз на тисяч літ,
Довела химерність у повстанській ділі
І встоялась твердо, немов моноліт.

Наче характерник, з'являлась усюди,
По містах і селах — по чужих краях,
Діяла в підпіллі, скрізь, де живуть люди,
Була конструктивна у рідних справах.

Як кращі з найкращих жінки-героїні.
Прикладом світила й чудами життя.
Усім, що служили вірно Україні,
Дружність і пошану їм вона несла.

В тюрмах і в Сибірі — тверда, як кремінь,
Завзяттям кріпила навіть і мужчин,
З'являлась Катруся навіть в заметіль,
Щоб ще раз скріпити заворушень чин.

Завзяттям міняла «волю» на тюрму,
Не сплямивши чести — ідей чистоти,
В хвилини розради і добу сумну
Впертістю долала стремління Москви.



КАТРУСЯ ЗАРИЦЬКА
4 листопада 1914 р.

СУТИЧКА

В хату, де сиділи три польські вояки,
П'ять друзів-повстанців раптово ввійшли,
Не знали, що з хати не дали поляки
Навіть малим дітям на двір відійти.

Крадьком один поляк нагана вийняв,
Хотів постріляти упівських борців —
І там же, на лаві, він так і сконав,
Другий став втікати, третій руки звів.

Втікача надворі зловили живого,
Привели у хату — вставили в куті,
Почали питати про всі пляни його,
Що вони шукають в бідної сім'ї?

Виявилось скоро, що людове «браща»
Горілки шукали у рідних селян,
Та, хоч і питали про сільського «здрайца»,
Провалився сьогодні їх підступний плян.

Друзі розказали нахабним «сусідам»
Про все, що сов'єти для нас принесли,
Життя дарували обидвом воякам,
А того, що згинув, сказали нести.

СИЛА ДУХА

Два мільйони армії післала Москва,
Щоб убити духа сильних лицарів —
Лише двісті тисяч героїв УПА
У десятилітній, довгій боротьбі.

Поставила зброю, що в неї і нині, —
Шантажі і підлі підступи й тюрми,
Психушки, нагінку і страхи родині,
Розстріли й сибірські грізні табори.

Найбільше перфідні й брудні методи
На наших українських просторах,
На кожному кроці зводили вони,
Знущались на наших жителях.

А потім, ніби волю вбіцювали,
«Помилування» усім родіна «дала»,
Та друзі із лісу не поспішали,
Қазилась, як завжди, єхидна Москва.

Навіть ті, що в Сибір їх позавозили,
Прикладом світили для інших друзів,
Гартом завзяття їх сталили —
Їх не злякав ні морд, ні дикий гнів.

Не залякав потрійний договір,
Не стер з душі стихійно чесний рух,
І вічно житиме рідний простір,
В серцях палатиме безсмертний дух!

ЗИМА

Зима... Весь світ фугою замело.
Замерзло поле і рідний батько-ліс,
Усе життя назовні завмерло,
Застиг в руках повстанський кріс.

Кріслате й гілясте дерево
У захист від ока ворожого стирчить,
Та, щоб і сліду до нього не було,
Повстанець ще від ночі там чепить.

У нього очі, мов у тумані, заслизли,
Не вірно чистість творить дальновид,
І пару з уст урозтіч гіляки рознесли,
Щоб не замітив ворожий сприт.

Вони вкруги бродили у снігу,
Криївок настирливо там шукали,
Під складом дерева і в берегу
Залізними палками колупали.

Та в одну мить заворкотіли дехтярі,
Немов збудивсь зі сну дрімучий ліс,
Скільки дерев — стільки стрільців,
Щоб не чванивсь проклятий біс.

Падали, як довгі, сталінські сини,
Лилися на снігу червоні пурпури,
Крякали ворони, немов берегли,
Як друзі — завітись в криївки ішли.

СПАСІННЯ

На хуторі в хаті світились світла;
Плакали на лаві невдягнуті діти,
Батько із комори приносив взуття,
А мати — одіння, щоб їх приодіти.

Всюди, де лиш кроком ступали батьки,
За ними, немов тінь, «баец» зі штиком,
А другий у дверях кричав, щоб вони
Чимскоріш збирались вже на ешелон.

Трохим, що на стрічу з господарем йшов,
Все мерщій побачив крізь одне вікно,
Третього за хатою «байца» «ізмолов»
І вскочив у двері, щоб змолоть того.

Тихенько під стіну всунувся Трохим,
Луснув ще і третього вдаром пістоля,
Кинувсь до Пилипа — а мати за ним,
Сплакавши з утіхи за щастя життя.

Та й уже не було жодного спання,
Вибирались знову із рідних воріт,
Вдячні за підпільне, щире спасіння
І, замість в сибірський, йшли в повстанський
світ!

КРИВАВИЙ БІЙ

Гриць стрибнув за стовбур на суху траву,
Фінка клекотіла у його руках,
Рвонувсь теревити брудну большевню
З вірою, що тихо усе на тилах.

Ногу, що в коліні слезить кровію,
Рукавом зв'язав він, віддерши в бігу,
А другу замотав таки сорочкою
І звинув тут решту на руку ліву.

Він ще й ще в комору кружок закладав,
Сіяв по дрантивих їхніх дреліхах,
Та, глянувши вправо, де Петро лежав,
Побачив, що фінка впала на гіллях.

Він підповз до друга, — за шию обняв,
Чимскоріш із пляшки в уста воду лив,
Та Петро вже раньше Богу духа дав
І в нестерпнім болю повіки закрив.

Тепер ще тугіше перішив по всім,
Що лише рухнеться проти — впереді
Та не знав, що ворог на полі «німім»
На приціл взяв його, що заліг взаді.

Федір одинокий, що з ними дружив,
Залишивсь, на щастя, у бою живий
І Грицька, і Петра по смерті пестив
І подав, що бачив, у список повстанський.

МОГИЛИ

Найпідступніший шантаж НКВД підвів
У сорок четвертім, в Великодня день,
Зібравши до бою УПА добровольців
У Дерманських лісах, аж двадцять сотень.

В Команду підкрався майор НКВД,
Що під псевдом «Лихо» вербував друзів,
А тоді без зброї юнаків веде
На масакру танків і «їх» літаків.

Три роки пізніше біля села Гурбів
Попали в засідку два «Енея» полки,
І впало у бою триста енкаведистів
Та впали аж п'ятсот — народу сини.

Оці дві могили найбільші з усіх,
Що для всього світу свідками стоять
Про перфідних зайдів — зрадливих таких
Синів Джінгісхана, як найгірша гадь.

Вже багато разів писалось в книжках
Про степи розлогі й про культ могил,
Про матір-Україну, про той страшний жах,
Про мільйонів жертви й людський загин.

ЧУЖИНЦІ В УПА

Численні народи Азії й Європи
Мали свої частини в структурі УПА,
Ті, що проти сталінської повстали голоти
І вперто боролись на смерть і життя!

Перші з чужоземців узбеки були
В командному складі майора Ташкента,
Майже одночасно повстали ашоти,
Азербайджани і кубанців сотня.

Потім і грузини, татари й козаки,
Французи, бельгійці, навіть австрійці
Та індивідуали, що в УПА були
Як адміністративні виконавці.

Були югослави, як і італійці
І інші особи — спостерігачі,
А також лікарями хірурги жидівські
Тай і знеохочені німецькі втікачі.

Всіх націоналів «Шаблюк» доглядав,
В АБН програмі з ними спілкував,
Уміло з старшинами він кооперував,
А майор Карпенко схід організував.

ЗАКЛЮЧНИЙ ВІРШ

Все, що Ви читали в цьому збірнику,
Все, що я дослівно, власно пережив,
Що вблилось сльозами і рідною кров'ю,
І те, що крізь роки записав актив.

Чи тільки сто віршів можна написати,
Як на полі бою здригалась земля?!
Чи тільки сто разів до рідної хати
Летить в снах солодких страждальна душа?..

Ми знаємо з Вами, милі читачі,
Що в боях мільйони упало сердець
За волю народу — за степи свої,
За долю людини — за щастя вінець.

Скільки книг паперу списали співці,
Скільки вже здійснилось поетичних слів,
Та, якщо не встануть народні борці,
Не замає символ — нації пісні.

І у цей столітній, ювілейний рік
Поселення братів в канадських степах,
Прийміть щиру дяку і низький поклін
Там, де Ви живете, у світу землях!

А в цей найсвітліший державності рік,
Що золотом сяє в чисельних книжках
І славиться серпень і грудень повік,
Слава Україні у світу просторах!

Степан Корнецький

1. Крапля крові на терновому вінку .	5
2. Від автора	8
3. Про автора	9
4. Міхновський	10
5. Націоналізм	11
6. Коновалець	13
7. У В О	15
8. О У Н	16
9. У П А	17
10. Смерть Коновальця	18
11. Бандера	19
12. Стецько	21
13. Ленкавський	23
14. Держава	24
15. Шухевич	25
16. Безсмертні	27
17. Білас і Данилишин	28
18. Мацейко	29
19. Революційна кава	30
20. Під Великдень	31
21. Зброя	32
22. Збірка	33
23. Два брати	34
24. До своїх	35
25. Напад	36
26. Засідка	37
27. Вивозили хліб	38
28. Хто бандит	39
29. Шпигун	40
30. Різдво	42
31. Невинний	43
32. Похідні групи	44
33. Масовий терор	45
34. Сімнадцять сіл	46
35. Закладники	47
36. Шибениці	48
37. Мій провідник	50
38. Пам'ятник	52
39. Личаківські піски	53
40. Рейди	54
41. Облава	55
42. «Визволителі»	56
43. Криівки	58

44. Нові вороги	59
45. На горищі	60
46. Наскок	61
47. Начальство	62
48. Смерть за селом	63
49. Зв'язкова	64
50. Розрита могила	65
51. Рубан	66
52. У Г В Р	67
53. Стріча	68
54. Маївський	69
55. Мати	70
56. Сповідь	71
57. Син	72
58. Пращання	73
59. Влучний приціл	74
60. Чорний ліс	75
61. Малий партизан	76
62. Під осінь	77
63. Повстанський Великдень	79
64. Два друзі	80
65. Смерть	81
66. Волинь	82
67. Безбожники	83
68. Три провідники	84
69. Залізник	85
70. Підступ	86
71. Смерть для себе самих	87
72. Наскок МВД	88
73. Обманці	89
74. Калужний	91
75. Загибель Колодяжного	92
76. Сіроманці	93
77. Матері	94
78. Горіли ліси	95
79. Криваве Різдво	96
80. Всликі облави	97
81. Степан Хрін	98
82. Шелест	100
83. Сотенний Хома	101
84. Загибель Сверчевського	102
85. Одинадцять сотень	103
86. Закерзоння	104
87. Переселення	105
88. Вбивство священиків	106
89. Санітарки	107

90. Позичанюк	108
91. Старух	109
92. Повстанська республіка	110
93. Юрко	111
94. Жінки	114
95. Зарицька	115
96. Сутичка	117
97. Сила духа	118
98. Зима	119
99. Спасіння	120
00. Кривавий бій	121
01. Могили	122
02. Чужинці в УПА	123
03. Заключний вірш	124

СПИСОК СВІТЛИН

1. Пам'ятник Слави УПА . . .	2
2. Степан Корнецький — автор . .	9
3. Симон Петлюра	12
4. Полковник Євген Коновалець .	14
5. Степан Бандера	20
6. Ярослав Стецько	22
7. Генерал Роман Шухевич-Чупринка	26
8. О. Микитка	41
9. Зиновій Тершаковець-Федір . .	49
10. Пам'ятник замордованим . .	51
11. П. Шеремета	57
12. Василь Сидор-Шелест . . .	99
13. Юрко Шухевич	112
14. Хорунжий Олена Степанівна . .	113
15. Катерина Зарицька	116

Степан Корнецький
Сто повстанських віршів

Формат 70×90¹/₃₂. Зам. 2517. Папір друкарський № 1.
Гарнітура літературна. Високий друк. Ум. друк. арк. 4,68.
Ум. фарбо-відбитків 4,83. Обл.-вид. арк. 4,71. Тираж 3000
прим. Ціна договірна.

Львівська обласна
історико-просвітницька організація
«Меморіал»
290000 Львів, пл. Шашкевича, 1

Львівська обласна книжкова друкарня
290000 Львів, вул. Стефаника, 11.

